Iarna 2014

Sebastian Stănculescu

Dragi prieteni,

Toamna unui an încărcat cu evenimente sociale se încheie, lăsând loc solstițiului de iarnă. Acest an stă sub semnul unor tulburări politice importante ca mişcări ale sufletelor popoarelor, căci iată că balaurul vechilor forme ale socialismului şi naționalismului au creat situația din Ucraina. Întotdeauna când Dublul unei mişcări sociale cu mare impact în destinul națiunilor se manifestă, multe suflete ale popoarelor sunt atinse. Căci fiecare dintre noi este proiectat, prin misiunea proprie şi prin modul în care ne putem face de folos celor din jur, în trupul eteric al poporului, unde sălăşluieşte Arhanghelul națiunii noastre.

Dacă privim şi spre mişcările pământului românesc, vom vedea cum în acest an, preponderent în această toamnă, scoarța terestră s-a zguduit şi în zone seismice unde de regulă domnea liniştea. Mă gândesc acum, retrospectiv, la cutremurele recente din Bucegi şi Banat.

Ce ne spune Spiritul timpului acum? Ce dar a adus acest an sufletelor noastre, ca prieteni ai ştiinței spiritului, care ne străduim să primim impulsurile prezentului pentru a lucra spiritual la transformarea Pământului?

Pentru antroposofia din România, acest an a adus un mare dar, pentru care trebuie să mulțumim sprijinului prietenilor şi Editurii Univers Enciclopedic Gold, căci în 2014 au fost traduse pentru publicul larg conținuturile Primei Şcoli Esoterice în trei volume, cu notițele discipolilor direcți ai doctorului Steiner, iar din luna noiembrie avem conținutul integral al Congresului de Crăciun din 1923, când s-au pus bazele Universității pentru Ştiința Spiritului, Goetheanum.

La o privire retrospectivă, ştiința spiritului îşi găseşte tot mai mult drumul spre cultura prezentului printr-o mulțime de inițiative de o mare importanță pentru idealurile antroposofiei, exprimate de Rudolf Steiner în *Teze* şi *Scrisori pentru membri*. Astfel, în toamna-iarna aceasta reîncep întâlnirile de consiliere biografică, sub îndrumările lui Rinke Visser din Olanda şi Christopher Bee din Elveția. Au avut loc două evenimente de succes ale Zilelor porților deschise pentru inițiativele antroposofice, organizate la Bucureşti. Din februarie, în cadrul unui masterat al Universității din Bucureşti, Facultatea de Psihologie şi Ştiințele Educației, au loc prelegeri publice despre teoria cunoaşterii şi dezvoltarea copilului şi adultului. După deschiderea primei şcoli Waldorf private din România (Şcoala Primară Liberă Waldorf din Bucureşti, în 2012), în această toamnă s-a născut a doua inițiativă de acest fel, Şcoala Primară Liberă Waldorf Sophia, la Braşov. Vizite cu mare impact ale unor antroposofi cu activitate importantă la nivel internațional au adunat mulți prieteni, în mod deschis sau pe grupe de lucru, pe teme actuale ale culturii prezentului. Suntem bucuroşi să fi primit în vizită în acest an pe Paul Mackay, Verginia Sease, Hans Hassler, Jeshayahu ben Aharon, Thomas Mayer, Manfred Schleyer, Michael Debus, Dirk Kruse ş.a.

Mulțumim celor care sprijină dezvoltarea mişcării antroposofice prin trimiterea unor articole şi anunțuri către prieteni, prin cumpărarea cărților apărute prin multe străduințe, prin susținerea unor proiecte pentru noi traduceri şi prin implicarea activă în inițiativele-surori ale ştiinței spirituale.

Din partea colectivului redacțional vă dorim Sărbători Fericite şi pace în suflete!

Lumea elementelor și metamorfoze ale ei în prezent

Cometele – bulgări de gheață şi eroi cosmici ai libertății

Gheorghe Paxino

(Partea a IX-a)

Vorbind despre *Aurora boreală,* în numărul de Crăciun de anul trecut[1], am aflat că ea este declanşată pe planul fizic în principal la interacțiunea dintre atmosfera foarte rarefiată aflată la sute de kilometri deasupra Pământului, *câmpul magnetic* terestru şi *vântul solar.* Cu această ocazie a fost necesar să facem cunoştință şi cu lumile electricității, magnetismului şi particulelor elementare, pe care le-am prezentat apoi şi în cadrul mai cuprinzător al lumii eterilor şi acțiunii ființelor spirituale.

Şi iată că de foarte puțin timp am devenit martorii unui eveniment remarcabil, care se va înscrie în analele ştiinței: coborârea unui minilaborator terestru pe o cometă. După o scurtă prezentare a istoricului misiunii Rosetta vom încerca să descriem, ca de obicei, din perspective complementare, caracteristici semnificative ale cometelor, importanța acestora pentru Pământ şi om, ținând totodată cont şi de Sărbătoarea Crăciunului.

Istoricul misiunii Rosetta

Momentul de naştere al misiunii Rosetta a fost la 22 mai 1985, când astrofizicianul Gerhard Schwehm a propus unui grup de savanți de la Esa (Darmstadt, Germania) un proiect îndrăzneț de trimitere a unui laborator pe o cometă. Inițial s-a încercat colaborarea cu NASA, dar după explozia vehiculului spațial Challenger în 1986 americanii s-au retras. În aceste condiții s-a renunțat la ideea de a transporta material cometar pe Terra, urmând ca acesta să fie analizat „la fața locului", adică în Cosmos. Deşi în anul 2002 toată aparatura necesară misiunii Rosetta era construită, până la găsirea unei comete țintă şi a condițiilor adecvate lansării pe o orbită, startul propriu-zis a putut avea loc abia la 2 martie 2004: o rachetă Ariane a pornit sonda spațială în călătoria către cometa 67P/Tschurjumow-Gherasimenco[2]. Călătoria de peste 500 milioane kilometri a durat deci mai bine de 10 ani. O etapă importantă a fost finalizată deja la începutul lunii august a acestui an, când sonda spațială a reuşit să se încadreze pe orbita cometei țintă, care se află în centura asteroizilor dintre planetele Marte şi Jupiter (vezi şi figura 2). Iar pe 12 noiembrie 2014 la ora 16:35 (ora Europei Centrale) minilaboratorul Philae a luat primul contact cu suprafața cometei: au fost necesare cca 27,5 minute ca semnalul[3] de confirmare emis de acesta să ajungă pe Pământ, la Darmstadt.

Însă, mai înainte de a continua cu alte detalii, să luăm cunoştință de unele elemente astronomice şi astrofizice care să ne permită o înțelegere mai cuprinzătoare a întregii problematici.

Aspecte astronomice privitoare la comete

Kepler vorbea despre comete, spunând că acestea sunt aşa de numeroase în Cosmos precum peştii în ocean. Ele apar din depărtările Universului, parcurg o traiectorie cvasieliptică sau mai mult hiperbolică şi dispar apoi privirii astronomului. Multe dintre ele revin cu regularitate, altele dispar şi după un anumit timp, din zona traiectoriei lor, apar ploi meteoritice. În figura 1 este prezentată traiectoria unei comete, Halley, despre care se va mai vorbi în continuare.

În comparație cu majoritatea cazurilor, cometa aleasă în cadrul misiunii Rosetta parcurge o traiectorie simplă. Ea

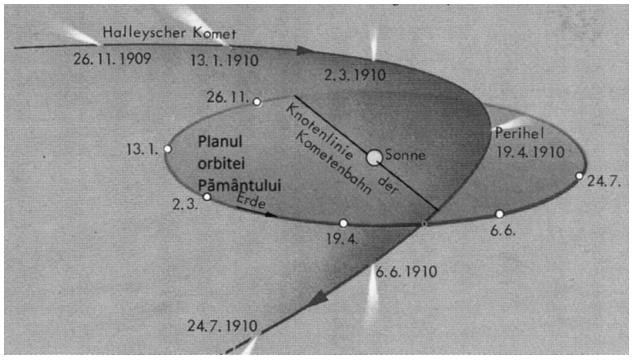

Figura 1

este o elipsă „închisă" ce se desfăşoară între Pământ şi Jupiter (figura 2)[4].

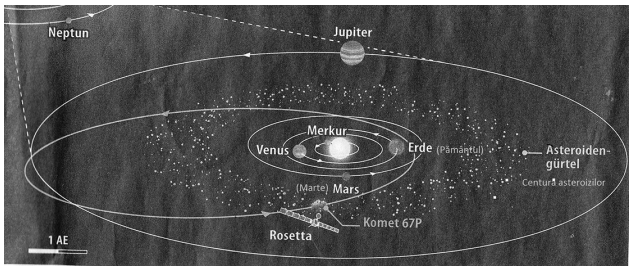

Figura 2

Aspecte astrofizice privitoare la comete – bulgării de zăpadă murdari

Este bine cunoscut faptul că, în mare, o cometă constă dintr-un nucleu („capul cometei") şi o coadă, iar vizibilitatea ei se consideră a fi datorată atât reflectării luminii solare, cât şi fenomenelor de luminescenţă (în special, fosforescenţă) a ionilor din atmosfera extrem de rarefiată. După cum se poate vedea în figura 1, coada se poziţionează neîncetat în opoziţie cu Soarele, vântul solar

Figura 3

Figura 4

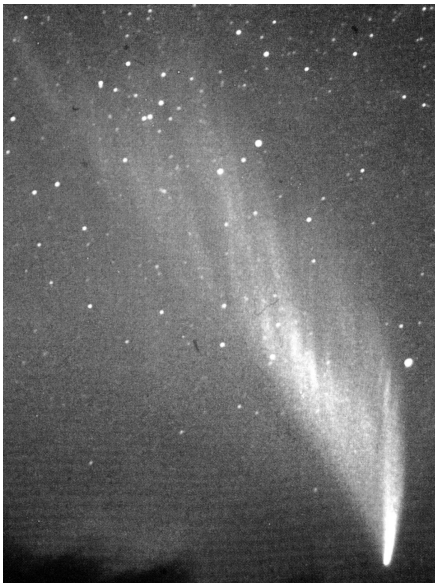

Figura 5

determinând atât direcţionarea cât şi graţioasa alungire a acestei cozi diafane, practic transparentă pentru stele.

Figurile 3, 4 şi 5 oferă imagini cometare din diferite perspective.

Din cercetări efectuate cu ocazia unor misiuni spaţiale anterioare (ca, de exemplu, cea a sondei Giotto pe cometa Halley, avem la dispoziţie o serie de alte detalii[5] importante (vezi figura 6):

Suprafaţa nucleului reflectă mai puţin de 4% din lumina solară, fiind prin aceasta mai întunecată decât cărbunele. Absobţia de 96% a energiei luminoase contribuie la formarea jeturilor de praf, gaze, printre care şi vapori sublimaţi[6] de apă. În momentul efectuării măsurătorilor, cometa Halley se rotea în cca 7,4 zile în jurul axei

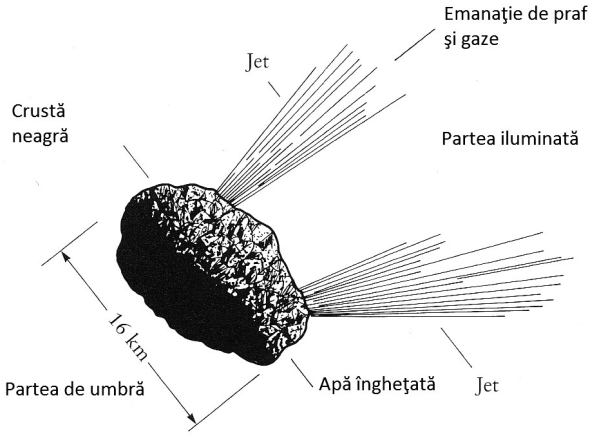

Figura 6

principale şi elibera în fiecare secundă 25 tone apă şi 5 până la 10 tone praf în spațiul înconjurător. În componența nucleului se găsesc mai ales hidrogen, carbon, azot şi oxigen, din care iau naştere apă (H_2O), mono- şi dioxid de carbon (CO, CO_2), cianura (C_2N_2) şi acidul cianhidric (HCN). Datorită acestei analize chimice, specialiştii astrofizicieni agreează pentru comete modelul „bulgărului de zăpadă murdar".

Alte date concrete despre situația aterizării și ancorării minilaboratorului Philae

După cum spuneam, atingerea unei ținte aşa de îndepărtate a reprezentat un mare succes. Dar surprizele nu au lipsit. Calculele prevedeau faptul că forțele de gravitație reduse vor face ca cele 100 de kilograme ale sondei să apese pe suprafața de aterizare a cometei cu doar un gram(!). Sistemele de forare urmau să se activeze însă imediat şi să fixeze în mod stabil minilaboratorul. Din motive inexplicabile, sonda s-a rotit şi s-a înălțat de la sol de două sau trei ori, iar semnalul emițătoarelor avea fluctuații. Determinarea poziției exacte de aterizare nu era posibilă, după câteva ore s-a putut stabili doar că aparatul staționa într-o zonă întunecată, nefavorabilă pentru panourile solare furnizoare de energie. Vedem că ştiința este confruntată în continuare cu aspecte enigmatice, dar, chiar şi în aceste condiții nu tocmai ideale, se vor obține, în timp şi cu răbdare, date valoroase.

Cometa Halley și legătura ei cu civilizația umană

Studiind istoria astronomiei aflăm nu numai despre comportarea „foarte individuală" a cometelor, ci şi despre faptul că unele dintre ele au o legătură remarcabilă şi repetabilă cu civilizația umană, pe care o impulsionează. Cometa Halley reprezintă un caz tipic în acest sens[7]. Astronomul englez Halley (1656-1742) este primul care a constatat că această cometă are un ciclu de 76,5 ani; cercetările lui au fost confirmate şi completate de minuțioasele observații ale astronomilor chinezi, pe baza cărora cometa Halley a putut fi urmărită – fără întrerupere – până în anul 465 î.Chr.

Relația fenomenologică a cometelor cu Soarele, Pământul și Luna

Pentru a înțelege mai bine rolul ocupat de comete în ansamblul corpurilor din sistemul solar, să apelăm acum şi la date oferite de ştiința spirituală[8]. Cu toate diferențierile straturilor geologice, Pământul luat global formează o masă concentrată de materie. Soarele are o natură cu totul polară: conform cercetărilor lui Rudolf Steiner, lucru cunoscut dintotdeauna şi de înțelepciunea Misteriilor, materia lui se află „în afară", în zona periferică a coronei solare. Interiorul Soarelui reprezintă de fapt un antispațiu lipsit total de materie, din care țâşneşte energie strălucitoare. Soarele şi Pământul alcătuiesc deci o polaritate pe care o putem numi originară (vezi figura 7). La rândul ei, în cursul evoluției macrogeologice, Luna a fost eliminată din trupul Pământului, deoarece avea o acțiune de învârtoşare (densificatoare) care ar fi împiedicat evoluția vieții. Din punct de vedere fizic ea este un corp ceresc care în stadiul actual prezintă un grad avansat de materializare. Gestul contrar îl face constituția cometei, care este ca un *snop de raze solare*, ca o parte şi mai rarefiată din punct de vedere material decât ambianța Soarelui. Prin comparație, Luna şi cometa reprezintă deci ceea ce ar putea fi numit o polaritate de ordinul al doilea[9].

Aspecte astrosofice privitoare la comete – relația lor cu omul și Universul

Există o relație mai profundă a cometei cu omul? Ea ne-a permis să găsim relații semnificative între corpurile din sistemul solar; poate ea să ne ajute să înțelegem mai bine

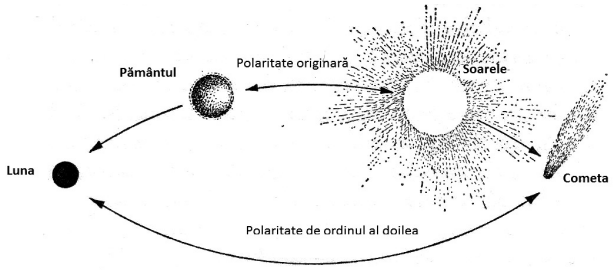

Figura 7

omul? Pentru aceasta trebuie mai întâi să apelăm la o legitate universală pe care aş numi-o *scara evoluției de la spirit la materie*[10]. Este vorba de faptul că totul acționează şi se dezvoltă de la spiritual până în fizic, dar lucrurile, deşi stau unul lângă altul în spațiu, au grade de evoluție diferite pe această scară. Prin natura sa, *omul originar* este o ființă unitară; dualitatea bărbat-femeie a apărut în îndepărtata Lemurie ca o necesitate temporară a evoluției (imaginea alungării din Paradis a lui Adam şi a Evei). Prin aceasta, trupul fizic al bărbatului „a intrat mai adânc în materie", cel al femeii „s-a retras parțial", a rămas mai fin şi mobil[11]. Din cele prezentate anterior (vezi şi figura 7) putem înțelege acum că o imagine macrocosmică a polarității bărbat-femeie o reprezintă polaritatea Lună-cometă.

Un alt aspect descris de Rudolf Steiner[12]: „Privirii oculte care observă în timp asemenea lucruri i se arată faptul ciudat că meteorii şi cometele au mereu tendința de a aduna produsele astrale dăunătoare şi de a le scoate din sistemul planetar". Cometa acționează ca un puternic centru spiritual, care atrage forțele astrale dăunătoare, luându-le cu el în afara sistemului solar, ca o intemperie purificatoare. Iar îndărătul acestei lucrări divine nu întâlnim nici măcar Spiritele înțelepciunii (Exusiai) sau ale voinței (Tronuri): Heruvimi şi Serafimi lucrează aici! Prin intermediul cometelor aceştia trimit impulsuri care stimulează progresul civilizației umane în general, promovând totodată forțele Eului şi libertatea interioară, în special la cei care se străduiesc să parcurgă o şcolire esoterică.

Menționata scară a evoluției de la spirit la materie reprezintă deci o ierarhie a manifestărilor şi stărilor de evoluție şi totodată o ierarhie a manifestărilor şi a valorilor morale şi spirituale. Iar cometele sunt mult mai mult decât „un bulgăre murdar de gheață": ele au o natură spiritual-ființială. Sunt centre spirituale, sunt *eroi cosmici care purifică astralitatea*. Ele poartă impulsuri capabile să-i permită omului ca prin efort propriu, nu numai ca „un copil al zeilor", din dualitate să-şi refacă unitatea interioară, pentru a deveni Om în sensul intențiilor originare ale Creației.

Cometele – gânduri de Crăciun

În mişcarea lor de intrare şi ieşire din spațiul sistemului solar, majoritatea cometelor se sustrag la un moment dat cu totul privirii telescoapelor. Astronomii presupun că ele „se apropie sau se îndepărtează" de acest spațiu. Privirii oculte i se arată însă cu totul altceva[13]: ele *intră* şi *ies* din spațiul tridimensional! Intră ca un copil care se

Figura 8

naşte pe o ramură a traiectoriei, şi părăseşte acest spațiu dispărând prin partea cealaltă. Nu mai este în spațiu după aceea. Se va reîntrupa din nou la reintrarea prin partea cealaltă, păstrându-şi amprenta individuală.

24 decembrie este sărbătoarea lui Adam şi a Evei. Atât creştinismul esoteric cât şi cel confesional poartă în sine o profundă înțelepciune cosmic-terestră. Să ne gândim numai la cei patru evanghelişti şi la relația lor cu Taurul, Leul, Vulturul (care este metamorfoza în sens ioaneic a Scorpionului) şi Omul (Vărsătorul). Aici avem o amintire şi o avertizare privind importanța crucii astrale din Zodiac, domeniul de acțiune tămăduitoare a cometelor. Şi steaua Regilor Magi cu ofrandele lor pentru Copilul

Figura 9

divin ce urma să apară pe Pământ are o înrudire tainică cu tema noastră.

Nu numai Madona Sixtină a lui Rafael, cu capetele de copilaşi care de „dincolo de perdeaua lumii fizice" parcă aşteaptă să coboare, ci şi imagini ca cea din mănăstirea Hurez (figura 8) ne vorbesc despre lumi mai înalte, ale speranței, despre lumi transcendente cărora le aparțin prin natura lor şi cometele. Iar în final, ca o imagine de sinteză a celor prezentate mai sus, fără comentarii, adaug şi Heruvimul cu ochi pe aripi de la mănăstirea Suceviţa (figura 9).

Note

[1] Revista „Antroposofia", nr. 7, Crăciun, 2013.

[2] După numele descoperitorilor.

[3] Viteza de deplasare a undelor electromagnetice este 300 000 km/sec.

[4] „Frankfurter Allgemeine Zeitung", din 13.11.2014.

[5] Keneth Lang, Charles Whitney, *Planeten – Wanderer im All*, Springer Verlag, Berlin, Heidelberg, New York.

[6] După cum s-a prezentat într-unul din articolele anterioare, în procesul de sublimare gheața se transformă direct în vapori, sărind peste faza lichidă.

[7] Wilhelm Pelikan, *Der Halley`sche Komet*, Verlag am Goetheanum, 1985. Apariția cometei Halley a fost însoțită mereu de momente de progres ale civilizației. Spațiul nu permite să intrăm în detalii. Ultima apariție a fost în 9 februarie 1986, următoarea va fi în iulie 2061.

[8] Rudolf Steiner, *Căldura la granița dintre spațiu şi antispațiu* (GA 321), Editura Arhetip, Bucureşti; Rudolf Steiner, *Astronomia şi ştiințele naturii* (GA 323), Editura Univers Enciclopedic Bucureşti, 2006.

[9] Georg Blattmann, *Das Rätsel der Kometen*, Verlag Urachhaus Stuttgart, 1974.

[10] Rudolf Steiner, *Evenimentul apariției lui Christos în lumea eterică* (GA 118), Editura Triade, Cluj-Napoca, 1999.

[11] Neurofiziologia modernă confirmă acest lucru şi la nivelul creierului.

[12] Rudolf Steiner, *Entitățile spirituale în corpurile cereşti şi în regnurile naturale* (GA 136), Editura Univers Enciclopedic, Bucureşti, 2001.

[13] Vezi notele 10 şi 12.

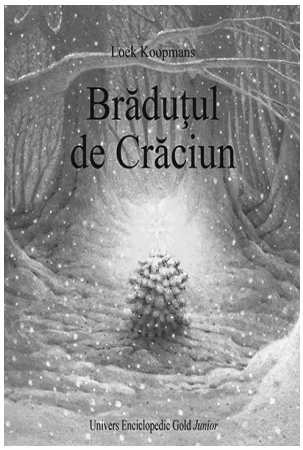

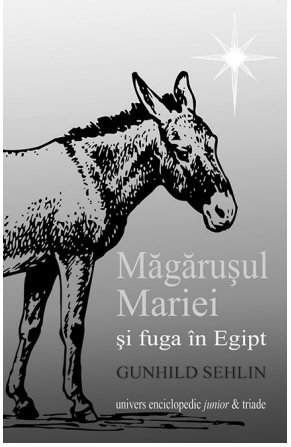

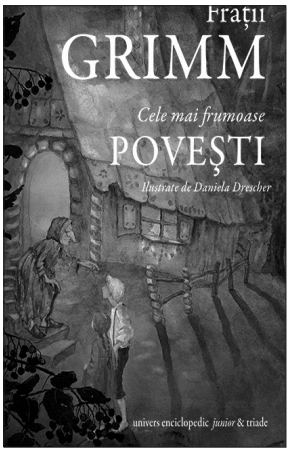

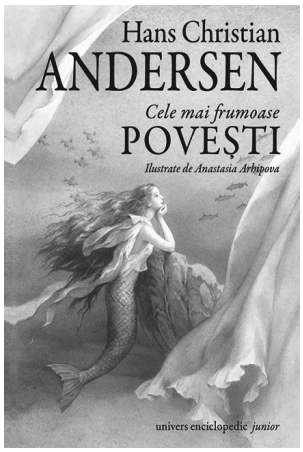

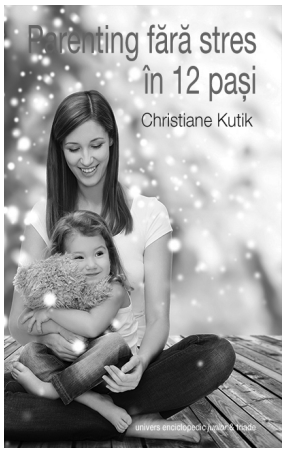

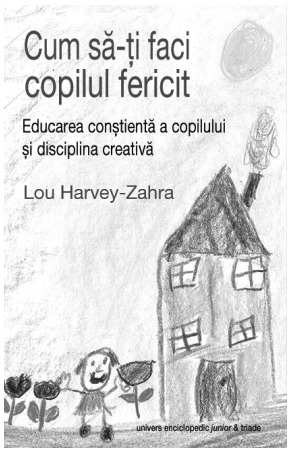

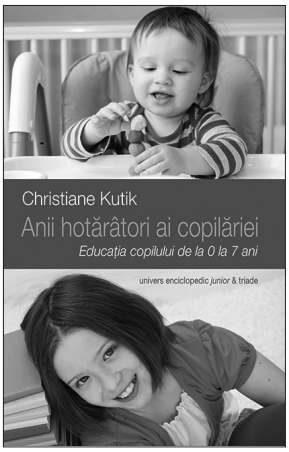

Despre individualismul etic

Bogdan Geantă

(Partea a III-a)

„… Noi suntem dispuşi să credem numai în adevărul care apare în interiorul fiecăruia dintre noi. Numai adevărul ne poate aduce siguranță în dezvoltarea forțelor noastre individuale. Cel ce este chinuit de îndoieli are forțele paralizate. [...] Nu vrem numai să credem; vrem să ştim. Credința pretinde recunoaşterea unor adevăruri pe care nu le cunoaştem în întregime. Dar ființa noastră individuală se împotriveşte la tot ceea ce nu cunoaştem în întregime, fiindcă ea vrea să trăiască totul în interiorul său cel mai adânc."
(Rudolf Steiner)

Dacă în rândurile precedente ne-am ocupat de Stirner şi Nietzsche, a fost şi pentru sentimentul reconfortant de a vedea înlăturate toate barierele care interferează cu năzuința individualității umane către autodeterminare şi exprimare liberă a potențialităților proprii. Întru realizarea acestor scopuri, omul nu trebuie să dea înapoi din fața niciunei forțe, din fața niciunei ființe. Nietzsche mai accentuează că nu trebuie să dea înapoi mai ales din fața suferinței. Omul are nevoie de suferință pentru a-şi transcende imperfecțiunile, pentru a realiza în sine tot ceea ce poate fi mai nobil, adică, în limbaj nietzscheean, Supraomul.

Dar tocmai pentru că niciunul dintre cei doi gânditori nu se angajează într-o cercetare amănunțită a ființei omului, concepțiile lor comportă unele dificultăți. Una dintre ele, formulată de Rudolf Steiner, aşa cum am văzut, spune că din moment ce Nietzsche nu discută relația individualității cu universul ideilor i se poate obiecta că Supraomul său este sclavul propriilor porniri şi instincte. Tot în chestiunea libertății ar fi interesant să aducem în discuție şi obiecțiile care se pot face de pe pozițiile filosofiei spinoziene. Ne aducem aminte că în primul capitol din *Filosofia libertății* (GA4) este menționată observația pe care o face Spinoza, că iluzia libertății derivă din faptul că nu cunoaştem cauzele care determină voința noastră. Şi, arătând cum stau lucurile în situația în care omul cunoaşte şi acționează în virtutea cunoaşterii sale, Steiner dedică mare parte din GA 4 pentru a răspunde aceastei probleme. O parte a răspunsului său este că ideea, întrucât este cunoscută şi viețuită doar dacă este concepută (creată) în intuiție intelectuală – nefiind deci ceva dat, nici determinat din exterior –, nu e un determinant al voinței care se impune cu forța necesității aşa cum acționează, de exemplu, cauzele lumii fizice asupra corpului. Chiar şi aşa însă – cum, de altminteri, o dovedeşte cu prisosință Kant, cu al său concept al datoriei (legea „în fața căreia amuțesc toate pornirile") – forța coercitivă a ideii nu trebuie subestimată. La rândul său, Spinoza propune idealul omului condus de rațiune. Dar nici rațiunea impersonală, nici orice altceva, nu poate fi situată deasupra individualității fără a-i anula libertatea. Pentru a arăta cum depăşeşte Steiner aceste dificultăți, va trebui să ne referim la fraza de final din GA 4, care semnalează că înțelegerea intelectuală, deşi necesară, nu e suficientă pentru a ajunge la esența cărții: *Ideea trebuie trăită;* altfel *cădem sub sclavia ei.* În cele ce urmează, mă voi strădui să arăt ce înseamnă „a trăi ideea".

Subiectivitate și adevăr

Analizând diacronic relația dintre subiectivitate şi adevăr, Michael Focault observa că epoca modernă începe odată cu convingerea că omul, *aşa cum e*, poate să cunoască adevărul, singura condiție fiind să dispună de o metodă adecvată. În epocile premoderne, în schimb, subiectul cunoaşterii viețuia o anume insuficiență în raport cu posibilitatea accederii sale la adevăr. Simțea că,

pentru a putea să ajungă la adevăr, trebuie să devină el însuşi mai bun, trebuie să treacă printr-o disciplină, cu scopul de a dobândi calitățile spirituale şi sufleteşti necesare. În această paradigmă, cunoaşterea adevărului echivalează cu salvarea subiectului, cu „mântuirea" şi, ca atare, este o preocupare care îl însoțeşte permanent: el vrea să rămână în adevăr, iar adevărul îi luminează şi îi transformă ființa interioară. Nu acelaşi lucru se poate spune despre omul modern în general, care aleargă de la un adevăr la altul şi nu se opreşte niciodată; după înțelegerea unui lucru trece imediat la altceva, fără ca acest galop intelectual să îi schimbe în mod semnificativ viața lăuntrică. E vorba de un adevăr care nu solicită decât intelectul şi poate fi dobândit printr-o metodă de cercetare pur intelectuală. O atare relație exterioară cu adevărul, care presupune o anume comoditate sufletească, nu are darul să mulțumească o simțire mai profundă. Pe de altă parte, nu se pune problema unei negări a modernității şi a întoarcerii la practicile străvechi. Condiția pe care Steiner o aminteşte, totuşi, se referă la simpla „bunăvoință" a subiectului „de a se sustrage, pentru un timp scurt, impresiilor directe ale vieții" pentru a intra „în lumea gândurilor pure".

Individualismul etic este o filosofie a cărei înțelegere, într-adevăr, presupune efort intelectual consistent, dar înțelegerea intelectuală este, sau mai exact ar trebui să fie, mijlocul prin care se ajunge la trăirea spirituală. Cu toate că orice efort este important, experiența ne arată că o abordare pur intelectuală este totuşi insuficientă. Extrema cealaltă – care, în treacăt fie spus, este mai răspândită în cercurile antroposofice – constă din apăsarea asupra dimensiunii trăirii şi observației sufleteşti, pornind însă de la o înțelegere aproximativă a conceptelor. Dar este evident că numai o înțelegere a noțiunilor şi ideilor care merge până la detaliul cel mai fin este susceptibilă de a fundamenta o trăire adecvată a dimensiunilor ființiale sufleteşti şi spirituale corespunzătoare: „Această scriere ne conduce mai întâi în domenii mai abstracte, în care gândurile trebuie să îmbrace contururi precise, pentru a putea ajunge la puncte sigure. Dar, din domeniul noțiunilor aride, cititorul va fi călăuzit şi în viața concretă." (Rudolf Steiner, GA 4, al doilea Apendice.)

O cercetare care îşi merită numele începe cu o atitudine interioară care face din cunoaştere o problemă personală. Orice descoperire autentică, după cum spunea Aristotel în cartea B a *Metafizicii,* este condiționată de punerea prealabilă a problemei. Un om care nu ştie să pună întrebări nici nu va fi în stare să aprecieze în mod just soluția unei probleme, oricât de strălucită ar fi, cu atât mai puțin va putea să descopere el însuşi ceva. Şi, realmente, tocmai acest din urmă lucru trebuie să aibă loc în cazul înțelegerii individualismului etic. Pornind de la text, identificăm gândul abstract şi precis conturat pentru a ajunge, prin trăirea clară a proceselor sufleteşti corespunzătoare, la descoperirea acelui domeniu al vieții interioare în care este posibilă rezolvarea problemei libertății: „Nu vom da un [...] răspuns încheiat, terminat, ci vom indica un domeniu de trăire a sufletului unde, prin însăşi activitatea interioară sufletească, problema îşi va primi răspunsul într-un mod viu, înnoit, ori de câte ori omul are nevoie de acest lucru." (Rudolf Steiner, GA 4, Prefață la noua ediție.)

Este vorba de a descoperi în ființa proprie domeniul adevăratei moralități, adică al libertății şi iubirii spirituale – două calități care formează un întreg inseparabil. Să pornim dar şi noi, cum zice Nietzsche, în căutarea lui prin labirinturile ființei noastre!

Individualitatea umană

Lumea, cu fiecare ființare a ei, este un întreg unitar. Pentru noi însă ea apare ca multiplicitate de percepții. Percepția este determinată subiectiv în trei moduri: 1. De faptul că eu, subiectul cunoaşterii, sunt o ființă limitată şi ca atare nu percep decât părți izolate, desprinse, din întregul fenomenelor lumii. 2. Ceea ce percep depinde de poziția mea în timp şi spațiu şi 3. de structura organelor mele de percepție. S-ar mai putea adăuga – dacă ținem cont de ce zice Popper – că, întrucât şi cea mai simplă observație pe care o facem este încărcată de asumpții teoretice, percepția depinde şi de acestea. Trebuie spus însă că aici am intrat deja în domeniul reprezentărilor. Se crede, de exemplu, că mişcarea şi repausul sunt proprietăți ale corpurilor. Dar „a fi în mişcare" şi „a fi în repaus" sunt determinări ideatice. Dacă facem abstracție de acestea din urmă, despre percepții nu putem spune că ar fi ceva, cutare sau cutare lucru, ci întregul lor conținut trebuie determinat noțional. Percepția deci, prin ea însăşi, nu poate constitui o realitate. La realitate ajungem în actul de cunoaştere, când unim precepția cu noțiunea şi o integrăm, prin gândire, în întregul din care face parte. Gândirea este procesul în care redobândim deci totalitatea lucrurilor, trecând astfel de la aparența percepției la adevăr. Spre deosebire de concepția, aproape unanimă, care consideră gândirea drept instrument care ține exclusiv de apanajul subiectivității, noi înțelegem gândirea ca proces universal care se manifestă în conştiența omului individual, subiectivă fiind deci numai scena sa de manifestare. O veritabilă cercetare fenomenologică a vieții psihice, aşa cum o face Rudolf Steiner, duce la acest rezultat. Ca atare, pentru a discerne sensul în care el se referă la individualitatea umană, va trebui să facem un efort de a depăşi cadrele tradiționale ale gândirii care trasează granițe precise şi impermeabile între noțiuni, pentru a putea admite şi în plan teoretic ceea ce deducem, la fel

de precis, din *observarea* proceselor şi domeniilor sufleteşti în care universalul şi individualul fuzionează.

În esenţă, viaţa individuală constă în trăirea (percepţia) raportului dintre obiectul cunoaşterii şi subiectul cunoscător. În timp ce existenţa universală o întâlnim în gândire, în senzaţii şi sentimente ne este dată relaţia personală cu lucrurile, adică ceea ce ne individualizează, ceea ce ne *separă* de ansamblul vieţii universale. Dacă însă, în trăirile noastre, în ceea ce avem mai personal, ne unim cu universalul ideii, va trebui să sesizăm (la nivel conceptual, desigur) elementul contradictoriu – „închiderea care se deschide", cum ar zice Noica –, dar acesta este procesul prin care omul realizează trecerea de la individ, ca simplu exemplar al speciei, la individualitate: „O adevărată individualitate va fi aceea care se poate ridica cât mai mult, cu sentimentele sale, în regiunea idealului." (Rudolf Steiner, GA 4, capitolul VI, „Individualitatea omenească".)

Fiecare om vieţuieşte noţiunile şi ideile într-un fel propriu. Înţelegem acest lucru în trei moduri: 1. Deoarece porneşte de la premisele experimentării unei sfere unice de percepţii, reprezentările sale, rezultate din unirea percepţiilor cu noţiunile, vor avea o amprentă individuală. 2. Trăirea ideilor este realizată de fiecare individualitate cu sentimente unice, în diferite grade de intensitate. 3. Fiecare om îşi apropriază din sistemul ideilor lumii o anumită parte, care poate fi mai extinsă sau mai limitată. În funcţie de forţa intuitivă a gândirii sale, ea poate ţine mai mult de suprafaţa sau de esenţa şi profunzimea lucrurilor.

Acestea sunt, aşadar, sensurile în care Steiner vorbeşte despre „forma particulară" de manifestare a elementului conceptual, universal. În sentimentele omului, acest element primeşte „viaţă concretă" *(loc.cit.)*. Nu este însă vorba de sentimentele şi pornirile care ţin de împrejurarea că în sufletul omului se exprimă natura sa biologică: „Natura individuală din mine nu este organismul meu, cu pornirile şi sentimentele lui, ci lumea unitară a ideilor care luminează în acest organism. Pornirile mele, instinctele şi pasiunile din mine sunt o dovadă că fac parte din specia om." (Rudolf Steiner, GA 4, capitolul IX, „Ideea de libertate".)

De la înţelegerea intelectuală, la trăirea spirituală

Individualitatea ţine deci de dimensiunea spirituală a fiinţei umane şi, ca atare, individualismul etic poate fi înţeles, în adevărul său, numai în trăirea spirituală care transcende determinările, să le zicem, naturale, sufleteşti şi organice. În mod obişnuit, în conştienţa noastră se amestecă în modul cel mai divers fel de fel de reprezentări, porniri şi sentimente care gravitează egocentric. Dacă experienţa noastră s-ar reduce la ele, nu ar avea sens să vorbim despre posibilitatea existenţei reale a individualismului etic, ar trebui atunci să spunem despre idealurile noastre că sunt simple iluzii. În procesul de spiritualizare a gândirii, întrezărim însă posibilitatea libertăţii şi a iubirii spirituale. De exemplu, privirea *sub specie aeternitatis* pe care Spinoza o îndreaptă asupra tuturor afectelor şi pasiunilor omeneşti dovedeşte că în fiinţa umană există un nivel mai înalt care aşteaptă să fie descoperit în trăire. Ne referim nu doar la puritatea şi serenitatea desăvârşite din gândirea marelui filosof – trăiri pe care le remarcase şi Goethe –, dar şi la faptul că atunci când vorbeşte despre al treilea nivel al cunoaşterii (*scientia intuitiva*) Spinoza se apropie semnificativ de observaţiile lui Rudolf Steiner: „Din al treilea fel de cunoaştere se naşte, în mod necesar, iubirea intelectuală de Dumnezeu (*amor Dei intellectualis*)." (Spinoza, *Etica*, partea a V-a, teorema XXXII – corolar.)

Într-adevăr, una dintre cele mai importante observaţii pe care le face Steiner în GA 4 se referă la iubirea de natură spirituală ca forţă care se revarsă în activitatea de gândire. Gândirea pătrunde lumea fenomenală cu ajutorul acestei forţe. Este evident că în conştienţa cotidiană nu experimentăm asta, ci mai degrabă gândirea care critică şi judecă într-un mod lipsit de iubire. Dar tocmai insatisfacţia pe care o simţim faţă de această stare de fapt – şi, mai ales, faţă de consecinţele pe care ea le generează – ne dovedeşte suficient că nu este ceea ce ne defineşte într-un sens mai profund. Pe de altă parte, dăruirea dezinteresată faţă de lumea gândurilor pure – *i.e.* gândurile considerate independent de orice legătură cu percepţiile, aşa cum sunt cele în GA 4, de exemplu – ne revelează posibilitatea transcenderii punctului de vedere personal – egoist. Experienţa gândirii spiritualizate, la un nivel mai avansat – aşa cum arată Yeshayahu Ben-Aharon în *Spiritual Science in the 21st century* –, presupune, cum era de aşteptat, stingerea elementelor subiective, a proceselor de gândire alimentate de afecte, într-un cuvânt, ceea ce constituie în mod uzual conţinutul conştienţei noastre şi odată cu ele, implicit, a sinelui egoic. Astfel, în spaţiul conştient impersonal, sau mai exact, suprapersonal, se exprimă gândirea Eului superior. Întrucât iubirea spirituală este forţa universală care uneşte toate fiinţele, toţi oamenii, Eul superior al omului individual va găsi calea către Eul superior al întregii umanităţi – către Christos, dacă e să vorbim în limbajul religiei creştine (o facem însă numai pentru a atrage atenţia asupra posibilităţii raportării nedogmatice la spiritualul cel mai înalt).

Cu toate că acesta este un ideal mai mult sau mai puţin îndepărtat, îl aducem în discuţie întrucât este aflat în logica problemelor abordate şi în consens cu trăirile pe care le avem în „lumea gândurilor pure". Pentru noi,

idealul este, aşa cum spune Steiner, o idee care încă nu a devenit activă, care deocamdată nu s-a actualizat. Chiar dacă „ideea spiritului liber" este încă separată de „percepția om", ceea ce suntem ca lume de percepții este supus unei schimbări continue. Trăirea ideii în intuiție morală înseamnă totodată direcționarea schimbării către realizarea spiritului liber, *i.e.*, în termenii *Filosofiei libertății*, către unirea „percepției om" cu „ideea omului", elemente care sunt despărțite în mod real.

Schelling definea intuiția intelectuală drept „cunoaştere care este totodată o producere a obiectului său şi în care cel care produce şi ceea ce este produs sunt unul şi acelaşi". Pentru omul care se înțelege pe sine ca ființă spirituală, ideea morală este *viețuită* ca făcând parte din ființa sa. De aceea Rudolf Steiner are dreptate să spună că imoralitatea este simțită ca „schilodire" a propriei ființe: „Individualismul etic este capabil să prezinte moralitatea în toată demnitatea ei, căci el nu este de părerea că adevărata moralitate constă într-un acord exterior, pe care l-am stabili între voință şi o normă oarecare, ci din aceea ce ia naştere din om, atunci când voința morală devine o parte constitutivă a ființei sale integrale, aşa încât a săvârşi o imoralitate înseamnă pentru el o ciuntire, o schilodire a ființei sale." (Rudolf Steiner, GA 4, capitolul XIII, „Valoarea vieții".)

Vedem, aşadar, că individualismul etic nu este atât o teorie, cât o practică spirituală în care omul se *descoperă* şi se *creează* pe sine: înțelegerea intelectuală este un aspect, realizarea morală a ideii este, însă, ceva mai mult. Nu este o sumă de cunoştințe pe care le păstrăm în memorie, ci o înțelegere la care facem apel în practica vieții cotidiene.

Concepția noastră nu neagă egoismul, nu face abstracție de el, dar arată că acesta nu este punctul terminus al evoluției. Ea dovedeşte că nu trebuie să negăm ceva din ființa omului, nu trebuie să îngrădim libertatea pentru a face loc moralității. Dimpotrivă, temeiul moralității, în sensul ei cel mai înalt, este ființa umană în deplina şi libera ei dezvoltare. De aceea, putem spune, împreună cu Rudolf Steiner, că această concepție este cea mai creştină dintre filosofii. Desigur că aici termenul „creştin" rezultă din raportarea esenței şi spiritului acestei concepții la înțelegerea pe care o avem despre Christos ca ființă purtătoare a iubirii universale, care face posibilă libertatea omenească. Nu este deci o legătură formală, forma are importanță doar pentru cei care au pierdut din vedere conținutul şi ajung, ca în unele secte evanghelice, să ducă formalismul până la nebunie – de exemplu, „spune că îl primeşti pe Christos şi vei fi mântuit!". Am amintit acest aspect pentru că îmi închipui că ar putea exista cititori care, dintr-un motiv sau altul, să fie dispuşi să privească şi în alte sensuri problemele discutate aici. Să ne întoarcem însă la ceea ce ne interesează în primul rând.

Yeshayahu Ben-Aharon remarca aspectul paradoxal al relației dintre înțelegerea intelectuală şi trăirea spiritulală: fără înțelegerea abstractă nu se poate – trebuie să ştii despre ce e vorba; dar, odată dobândită, tendința este de a rămâne focalizați asupra ei, aşa încât înțelegerea devine obstacol în calea trăirii spirituale. Aş vrea să discut unele aspecte ale acestei chestiuni.

Omul actual simte tot mai mult necesitatea de a supune toate problemele vieții unui examen rațional şi de a-şi reconsidera relația cu lumea şi viața în funcție de rezultatele acestui examen. Nu de puține ori vedem gânditori şi creatori remarcabili care desființează dogmele şi credințele religioase, devenite între timp anacronice, fără să ştie însă a indica vreo direcție în care sufletescul omului ar putea găsi în trăire un fundament comparabil ca siguranță cu viața de credință. Individualismul etic arată că evoluția sănătoasă a gândirii nu înseamnă doar capacități intelectuale sporite, acumulări de cunoştințe etc., ci, mai ales, spiritualizarea, *i.e.* trăirea ei ca proces universal pur, eliberat de mărginirile egoului. Aşa cum am mai spus, aceasta este totodată o posibilitate de raportare nedogmatică la lumea spirituală, iar actualizarea ei progresivă este aproape de neconceput fără suportul oferit de conceptualizare. Mai mult, deja înțelegerea pur conceptuală a filosofiei lui Rudolf Steiner – unde am văzut că noțiunile sunt prinse în dinamica vieții, alcătuind mai degrabă un întreg organic decât o structură încremenită – înseamnă totodată o potențare a procesului evolutiv de spiritualizare a gândirii. Foarte mulți oameni ai prezentului îşi refuză cunoaşterea unor lucruri importante nu pentru că le-ar lipsi inteligența, ci obiectivitatea. A nu avea preconcepții, a fi detaşat emoțional de convingerile şi credințele proprii, a fi dispus să le supui unui examen critic nepărtinitor, a fi capabil să treci dincolo de simpatii şi antipatii, acestea nu sunt lucruri de la sine înțelese. A înțelege însă un text ca *Filosofia libertății*, de exemplu, presupune un permanent efort întru obiectivitate.

Comunitățile viitorului

„Cel care numai dintr-un afect oarecare îndeamnă pe alții să iubească ceea ce iubeşte el însuşi şi să trăiască după planul său face aceasta numai după un imbold momentan şi provoacă dezgust oamenilor cărora le plac alte lucruri şi care, la rândul lor, fiind împinşi de acelaşi imbold momentan, îndeamnă pe ceilalți să trăiască după planul lor." (Spinoza, *Etica*, IV, teorema XXXVII, scolia I.)

În încheiere va trebui să spunem câte ceva şi despre caracteristica relațiilor dintre individualitățile libere. Le situăm însă în viitor, întrucât prezentul pare să fie aşa cum îl descrie Spinoza, în idei clare, ceva mai sus.

Ideea de libertate exclude, aşa cum am văzut, acțiunile motivate de porniri naturale sau ataşament dogmatic față de idei. Cum acestea sunt şi cauzele care determină neînțelegerile de ordin moral, conchidem că aceste neînțelegeri sunt excluse între oamenii liberi: „Numai omul care din punct de vedere moral este neliber, care dă ascultare pornirilor naturale sau unor porunci ale datoriei respinge pe aproapele său atunci când acesta nu dă ascultare aceloraşi instincte şi aceloraşi porunci." (Rudolf Steiner, GA 4, capitolul IX, „Ideea de libertate".)

Pe de altă parte, acordul rezultă cu necesitate în temeiul raportării prin trăire, prin experiență directă la lumea ideilor. Faptul că aceeaşi lume a ideilor este activă în fiecare individualitate umană trebuie să fie rezultatul exclusiv al experienței universale. De aici rezultă o altă condiție, anume că „individualitatea este posibilă numai atunci când fiecare ființă individuală ştie despre cealaltă numai prin observație individuală" *(loc.cit.).* Cunoaşterea unei alte individualități presupune, aşa cum ne amintim din ultimul capitol din GA 4, pe de-o parte renunțarea la noțiunile proprii, pe de altă parte, primirea (în cadrul unei comunicări) a noțiunilor după care se autodetermină celălalt. A-l înțelege astfel în cadrul experienței universale în lumea ideilor înseamnă deopotrivă să vezi că, la acest nivel, celălalt nu mai este o ființă diferită de tine însuți: „Conținutul ideal al unui alt om este şi al meu, şi eu îl consider ca un altul numai câtă vreme îl percep, dar încetez a-l considera ca atare, de îndată ce gândesc." (GA 4, „Ultimele probleme".)

P.S.

Determinismul spinozian nu se referă, reducționist, numai la lucrurile materiale. Pentru Spinoza, toate fenomenele şi ființele lumii derivă din natura substanței infinite – căreia el îi mai spune fie Dumenzeu, fie natura – cu aceeaşi necesitate cu care deducem teoremele din axiome, aşa cum, de exemplu, rezultă din definiția triunghiului că suma unghiurilor sale este egală cu suma a două unghiuri drepte. Întocmai aşa deci şi omul, întrucât nu îşi are cauza existenței în sine însuşi, este determinat să fie şi să acționeze într-un anume fel.

Dar în monismul steinerian am recunoscut că „substanța absolută" nu poate fi alta decât gândirea universală, iar individualitatea umană este ea însăşi un absolut şi un infinit: „Când gândim [...] suntem ființa unică universală care pătrunde totul." (Rudolf Steiner, GA 4, capitolul V, „Cunoaşterea lumii".)

Că omul nu este întru totul o individualitate, asta face ca spinozismul să fie valabil într-un anumit domeniu.

Omul se mişcă între ceea ce a fost determinat să fie şi să acționeze şi ceea ce el vrea să fie şi să făptuiască liber. Adică este co-creator.

*

Omul pendulează între cunoaştere şi faptă, între universalul pur şi individualizarea universalului în trăire (sentiment) şi faptă morală (voință). „Contradicția dintre generalitatea ideilor de cunoaştere şi individualitatea ideilor morale devine, de îndată ce ne dăm seama *de realitatea* ei, o noțiune vie." (Rudolf Steiner, GA 4, capitolul X, „Filosofia libertății şi monismul".)

*

Relativ la idei, Spinoza, de exemplu, prefera să spună „concepere" în loc de „percepere", întrucât sufletul nu cunoaşte ideile în mod pasiv, ci printr-o activitate. Fenomenologic privind lucrurile, intuiția intelectuală, adică modul în care cunoaştem noțiunile şi ideile, este trăirea (perceperea) unui conținut spiritual universal pe care trebuie mai întâi să îl producem prin activitate proprie.

*

„...omul cuprinde cu gândirea ființa originară şi comună, care-i străbate pe toți oamenii. Viața umplută cu conținuturi de gândire este, în acelaşi timp, viața în Dumnezeu.[...] Dumnezeul acceptat pe baza unor concluzii abstracte nu este decât un om transpus într-o lume de dincolo." (Rudolf Steiner, GA 4, „Ultimele probleme".) Ne amintim că nu degeaba Nietzsche îl punea pe al său Zarathustra să spună: E careva mai fără Dumnezeu decât mine, ca să mă bucur de învățătura lui?

*

Am încercat în aceste rânduri să găsesc un echilibru între conceptualizare – prezentarea conexiunilor ideatice – şi trăire – perceperea dimensiunii spirituale a gândului, în care întâlnim şi sentimentul şi voința în aspectele lor esențiale. Cred că un studiu eficient al filosofiei lui Rudolf Steiner nu se poate dispensa de căutarea acestui echilibru.

*

Filosofia libertății este un univers inepuizabil în care, cu cât pătrunzi mai mult, cu atât îi descoperi frumusețea, complexitatea şi infinitul. Un sentiment sănătos de smerenie şi venerație îl va cuprinde pe gânditorul care începe să sesizeze forța de gândire care a făcut să se desfăşoare acest univers.

*

Când înțelegem cu adevărat importanța vieții de gândire, simțim că nu ne putem exprima îndeajuns gratitudinea față de oamenii care au excelat în acest domeniu. Nespus de mult îi datorăm lui Rudolf Steiner, cel care a redeschis orizontul lumii spirituale pentru gândirea umană.

Evenimente interne și internaționale

Sanda Dale

Cursul „Exersarea treptelor de trecere de la gândirea cotidiană la cea intuitivă”

Ca în fiecare toamnă, după răgazul oferit de vară, concedii şi vacanțe, ne regrupăm şi pornim la drum vitejeşte, sub impulsul lui Michael şi al lucrurilor care încep a se cristaliza în fiecare dintre noi în această perioadă.

Liceul Waldorf din Timişoara şi Casa Rudolf Steiner din Bucureşti au găzduit între 26-27 septembrie, respectiv 3-4 octombrie, cursul susținut de dr. Gheorghe Paxino: „Exersarea treptelor de trecere de la gândirea cotidiană la cea intuitivă”. Cursul ne-a propus sesizarea gândirii în toată realitatea ei prin intermediul unor exerciții de observare şi conştientizare a pragurilor de trecere de la gândirea curentă spre cea eliberată de senzorial şi apoi spre cea intuitivă (în sensul *Filosofiei libertății* a lui Rudolf Steiner), gândirea devenind astfel percepție la nivelele eteric, inspirativ şi intuitiv. Parcurgând acest drum, tot prin exerciții, dr. Paxino ne-a ghidat către întâlnirea, prin intermediul gândirii, cu bunul nostru prieten, Îngerul păzitor.

Manifestări prilejuite de sărbătoarea de Michael

Prietenii din țară au întâmpinat sărbătoarea de Michael cu manifestări diverse. Timişorenii s-au întâlnit pe parcursul a trei zile (26-27 septembrie), propunându-şi teme specifice perioadei (etapele procesului de respirație a Pământului, fierul meteoritic – sabia lui Michael) şi avându-l ca invitat pe dr. Gheorghe Paxino, care pe lângă cursul de exersare a gândirii intuitive a ținut o prelegere cu tema: „Plăsmuirea destinului dintre moarte şi naştere, în starea de somn şi în starea de veghe”.

Între 9-12 octombrie am fost invitați în Bucureşti, strada Vişinilor, la întâlnirea cu dr. Yeshajahu Ben-Aharon care a avut ca temă „Aurul României: Studiu ezoteric asupra potențialului forțelor creatoare de viață din România, în prezent şi în viitor”. În decursul acestor patru zile, dr. Ben-Aharon a vorbit cu umor şi inspirație despre ce înseamnă să fii om în raport cu divinul, ce înseamnă să fii artist-creator al propriei vieți, despre focul interior (metafora puternică, vie). Nu s-a vorbit direct despre aurul României, însă s-au oferit indicative, încurajări, inspirație, unelte şi câteva fire bune de urmărit legate de spiritul României, în schimb, descoperirea aurului României revine participanților pe mai departe. Yeshayahu Ben-Aharon s-a întâlnit şi la Iaşi (13-14 octombrie) cu antroposofi şi simpatizanți ai antroposofiei, pentru ca două seri la rând să se discute despre independența de gândire şi meditația Pietrei Fundamentale, la care se adaugă vizita la mănăstirile din Bucovina.

A doua ediție a „Zilelor porților deschise” la Casa Rudolf Steiner s-a desfăşurat cu succes între 24-26 octombrie.

Evenimentul a găzduit prezentări („Cum se dobândeşte demnitatea umană” – Sabina Dumitru, „Despre ființa tripartită a omului” – Valentin Barbu, „Arta de sorginte antroposofică” – Adriana Crişan,

„Acțiunea lui Michael astăzi" – Marie P. Robert, „Agricultura biodinamică" – dr. Petre Papacostea, „Comunitatea Creştinilor" – preot Monica Culda, „Meditația" – Zoltan Andras), ateliere (filțuit, pictură, medicină antroposofică, gimnastică Bothmer, meditație, arta vorbirii, mandale, modelaj în ceară, teatru de masă, euritmie), spectacole de euritmie şi teatru, recitaluri de poezie şi muzică şi o expoziție de pictură a Eugeniei Drăgoi (grație mărinimiei pictoriței, banii rezultați în urma vânzărilor picturilor s-au donat Casei Rudolf Steiner). Zânele bune care au inițiat şi organizat în mare parte evenimentul – Ileana Vasilescu şi Elena Alexa – propun ca acesta să se desfăşoare în continuare o dată pe an şi să conțină cu preponderență ateliere practice, care s-au bucurat de fiecare dată de mare succes, reuşind să ducă antroposofia către oameni şi oamenii către antroposofie. Evenimentul este prezentat în detaliu într-un articol semnat de Ileana Vasilescu, la rubrica *Retrospective şi perspective*.

Modul al treilea al cursului de dezvoltare organizațională spirituală

Între 7-9 noiembrie, la Casa Rudolf Steiner din Bucureşti s-a desfăşurat al treilea modul al cursului de dezvoltare organizațională spirituală coordonat de Dirk Kruse, începând vineri cu o conferință publică cu tema „Imaginația, inspirația şi intuiția în diverse instrumente ale dezvoltării organizaționale". La această întâlnire au fost practicate diferite exerciții, metode care pot fi folosite, într-o dispoziție relaxată, în procese de dezvoltare socială. S-a realizat şi o plimbare inspirativă demonstrativă în Grădina Botanică, unde a fost evidențiată caracteristica spațiilor speciale cu brazi de a fi porți către însemnate zone inspirative ale lumii spirituale saturniene.

Un punct esențial l-a constituit prezentarea principalelor proiecte ale fiecăruia, într-un schimb de idei, impresii şi găsirea unor căi de susținere. Al patrulea modul al cursului se va desfăşura între 30 ianuarie-1 februarie 2015.

Colocviu, conferințe și discuții pe baza dramelor-misteriu ale lui Rudolf Steiner

Pornind de la dramele-misteriu ale lui Rudolf Steiner, colocviul şi conferințele susținute de domnul Michael Debus în perioada 18-20 noiembrie 2014 ne-au invitat, mulțumită principalului organizator, Mariana Marincea, la o aprofundare a antroposofiei. În Casa Rudolf Steiner au avut loc astfel întâlniri ale celor preocupați de dramele-misteriu sau care au participat la vizionarea acestora la Goetheanum. Colocviul, conferințele şi discuțiile au avut ca teme „Păzitorul pragului. Trecerea inconştientă a pragului de către omenire", „Karma lunară şi karma solară", aprofundând subiecte provocatoare pentru oamenii timpului nostru.

Domnul Michael Debus s-a preocupat intens de tematica dramelor-misteriu, a publicat două cărți, a susținut o serie de conferințe, dar a şi prelucrat artistic textul dramelor, punând în scenă o serie de tablouri, împreună cu studenții de la Seminarul de preoți din Stuttgart (Germania); de asemenea, a colaborat cu echipa care a pus în scenă dramele-misteriu la Goetheanum-Dornach (Elveția).

Ne bucurăm să anunțăm că începând cu luna septembrie Casa Rudolf Steiner organizează două cursuri ritmice de istoria religiilor şi de istoria artei, susținute de dr. Sebastian Stănculescu, şi cursuri de introducere şi familiarizare cu antroposofia organizate de Valentin Barbu.

Mult aşteptatul curs de Artă biografică, coordonat de Rinke Visser şi Josien de Vries, a debutat la Bucureşti (28-30 noiembrie) şi Cluj-Napoca (12-14 decembrie), urmând să se desfăşoare în continuare pe parcursul a încă şapte module.

În perioada imediat următoare va avea loc Simpozionul național de Crăciun care se va desfăşura la Bucureşti între 19-21 decembrie. Detalii găsiți pe site-ul Societății Antroposofice din România www.antroposofie.ro.

Fie să primim Crăciunul cu lumină în cuget şi bucurie în suflet, iar anul cel nou să-l înnobilăm cu fapte bune!

Eu cu mine și Zilele porților deschise

Ileana Vasilescu

Din dragoste pentru antroposofie dar şi ca urmare a multor deziderate sufletesc-spirituale ale noastre şi ale mele a luat naştere simpozionul „Ziua porților deschise" la Casa Rudolf Steiner.

Eu, ca individ şi mai ales ca om pe cale, ACASĂ LA MINE MĂ SIMT UN OM PERFECT. Acasă la mine, unde multă vreme am locuit singură, totul se întâmplă cum vreau eu, lucrurile stau unde vreau eu; mă rog, este linişte şi pace, nimic nu mă contrariază, nimic nu mă provoacă, nimic nu mă ispiteşte să mă port rău, citesc, meditez, scriu poveşti pentru copii, iar drăguțul de orgoliu doarme somn dulce. Ce mai, sunt un om perfect.

Când ies în lume lucrurile se schimbă radical. Pacea mea este zdrențe, orgoliul sare la înălțimi amețitoare şi nu mă implic în prea multe chestii tocmai pentru că îmi crează un disconfort variat şi puternic. Foarte repede ajung să mă întreb dacă nu sunt doar un CONSUMATOR DE ANTROPOSOFIE; dacă am înțeles măcar o iotă din tripatiția socială, cum duc eu antroposofia în lume? Dar nu las aceste înveninate întrebări să mă tulbure prea mult. Mă liniştesc repede spunându-mi că ceilalți şi numai ceilalți sunt de vină pentru tot, pentru ce nu merge bine în comunitatea noastră de antroposofi, pentru lipsa de comunicare reală, pentru dezinteresul şi neimplicarea în social a SAR, pentru tot ce merge rău ca organizare etc.

Şi, într-un context greu al vieții mele personale, iată că dau glas ideii de a se face Zilele porților deschise. Numai reacții pozitive şi îndemnul clar: Fă acest simpozion! Şi am făcut primul simpozion, prea din scurt, prea pe repede înainte, astfel încât nu erau decât două variante: să iasă bine sau să nu iasă deloc. A ieşit bine şi toți au spus că mai trebuie unul, chiar anul acesta…

Dacă privim totul din punctul de vedere al bucuriei aduse participanților, al aportului concret adus la prezentarea domeniilor antroposofice şi al oportunității de a face un dar în toate sensurile: sufletesc, spiritual, fizic, simpozionul a fost o reuşită sufletesc-spirituală a Casei Rudolf Steiner şi a antroposofiei ca Ființe spirituale.

Pregătirea evenimentului a însemnat o lună de discuții intense pe e-mail cu persoanele ce trebuiau să prezinte diversele domenii ale antroposofie, timp suficient ca toate zonele mele umbroase şi nedezvoltate să iasă la lumină. Unele discuții au fost o încântare sau un balsam sufletesc, altele au fost o încercare de răbdare sau gen

fabula cu cei doi țapi de pe punte, ambele situații fiind o mare încercare pentru colerismul meu de berbec. Dar pot spune că am ieşit cu bine din această încercare, la simpozion participând toți cei la care mă gândisem şi cărora le propusesem (cu excepția lui Agenor Crişan, obligat să plece din Bucureşti) şi chiar peste aşteptări, pentru că participarea doamnei Robert a fost un dar de ultim moment.

În paralel, Elena Alexa a lucrat cu multă dăruire şi, luându-şi câteva zile din concediu, a asigurat o vizibilitate media excelentă pentru eveniment: pagină web, flaiere, afişe, invitație-program, detalieri de program, actualizări săptămânale.

O prezență a antroposofiei în media aşa cum ar trebui să fie, din punctul meu de vedere, tot anul, pentru că una este să faci reclamă şi prozelitism şi alta este să prezinți fapte.

Ceilalți membri ai grupei organizatorice fiind ocupați în domeniul lor, au abandonat treptat colaborarea la organizare, cel puțin în fizic. M-am întrebat de ce s-a întâmplat aşa. Am ales persoane cu care mă înțeleg bine şi mai ales stimulează părțile mele pozitive (asta a fost comoditate şi egoism), am insistat, dar ei erau implicați până peste cap în alte proiecte. Data viitoare voi căuta pe cei care îşi doresc şi simt că vor să participe. A existat însă şi o compensație pentru această situație, acceptată de sufletul meu în linişte.

Au venit nişte daruri care au permis deplasarea Eugeniei Drăgoi şi a expoziției sale la Bucureşti şi cheltuielile inițiale de protocol şi materiale pentru ateliere: lână, ceară, hârtie şi material pentru pictat, bani, produse, oferite din inimă de oameni speciali tocmai din dorința de a sări în ajutor la nevoie. Aceste fapte au fost şi ele un dar.

Evenimentul a început vineri 24 octombrie ora 17:30, cu Valentin Barbu şi disponibilitatea lui de a ne introduce în antroposofie. El a ştiut să creeze o atmosferă de bine sufletesc, prin negare de sine (în sensul folosit de Rudolf Steiner în conferințele pedagogice, adică ceva de genul: Nu eu sunt subiectul, ci voi, cei care întrebați) de bun augur pentru un astfel de eveniment. Expunerea „Cum se dobândeşte demnitatea umană" a Sabinei Dumitru, profesoară la Centrul Corabia, a fost emoționantă şi a prilejuit trăirea pe care o are o persoană cu nevoi sufletesc-spirituale speciale în raport cu Eul. Este cutremurător să înțelegi şi să viețuieşti faptul de a nu-ți putea spune ție însuți: EU. Este ziditor să întrevezi zbuciumul şi implicarea unui dascăl de pedagogie curativă.

Sâmbătă. Afară este toamnă rece. Programul începe cu armonizarea susținută cu mult suflet de Mariana Marincea şi expunerea lui Valentin Barbu „Despre ființa omului", în prezența unui număr redus de participanți, număr ce a crescut şi a fluctuat pe toată durata zilei. Am rămas cu mirarea de o viață: De ce întârziem, de ce nu susținem cu prezența activitățile din Casă? Şi cu nostalgia unei comunități care se bucură de fiecare dată să fie împreună.

Pe invitați i-a întâmpinat în Sala Mare expoziția doamnei Eugenia Drăgoi, pictoriță şi educatoare Waldorf din Oradea, care cu sprijinul colegilor antroposofi din Oradea a venit cu câte tablouri a putut dulce în cele două mâini, gest de mare generozitate. A fost o expoziție cu vânzare în folosul Casei Rudolf Steiner, al cărui acoperiş curge când plouă. Deja de vineri trei persoane au reținut trei tablouri. Gestul ei de a dărui s-a rotunjit cu alt dar, cel făcut de cumpărători.

Atât vineri cât şi sâmbătă am avut de întâmpinat şi rezolvat disfuncționalități de program provocate de inițiativa unui membru al echipei de organizare care a lipsit la întâlnirile de organizare (care au fost toate pe net) şi a distribuit afişe unde trimisesem deja şi un program în care nu apăreau ultimele modificări dictate de dorința de a cuprinde cât mai multe domenii. Aşa m-am trezit cu suprapuneri şi rocade de ateliere care au creat stres şi animozități atât în mijlocul participanților (care au fost în situația de a veni pentru un atelier care era a doua zi) cât şi în rândul celor care au susținut demonstrațiile şi mobilizaseră persoane din provincie. Asta a făcut să mă întâlnesc din nou cu una din problemele mele karmice: necesitatea de a corecta impresia proastă, percepția negativă, neînțelegerea motivațiilor mele reale, de a explica ce vreau să spun, de fapt. Şi a fost greu, şi adesea nu mai am nicio dorință să mai fac aceasta.

Spectacolul de euritmie „Porumbița albă" a adus la simpozion multe mame cu copii, şi asta a fost o mare bucurie, căci în felul acesta unii au descoperit euritmia şi foarte mulți au primit darul sufletesc-spiritual al artei euritmiei. A urmat prezentarea euritmiei ca artă, făcută ca de obicei după toate regulile de aur ale unei descrieri: informație demonstrație, viețuire.

După pauza de ceai şi cafea a urmat prezentarea Adrianei Crişan: „Arta de sorginte antroposofică". Imaginile din pictura antroposofică, în expunerea cărora am avut de

întâmpinat unele dificultăți tehnice, au stârnit o mare surprindre sufletesc-spirituală printre cei care vedeau aşa ceva pentru prima oară. Dintotdeauna am crezut că Adriana poate face lucruri minunate, pentru care nu a existat până acum nici contextul organizatoric, nici cel sufletesc.

La începutul pauzei de masă, doamna Eugenia Drăgoi a făcut o impresionantă prezentare a tablourilor ei simbolizând mandale şi peceți, explicând tehnica folosită (pictură suprapusă, suport puzzle, lipire de diverse materiale), simbolistica semnelor folosite, sursa de inspirație, efecte terapeutice confirmate.

Au urmat cele şase ateliere în paralel: pictura, cu Adriana Crişan, şi modelajul în ceară, cu Alina Şerbu. Prin fotografiile făcute de Elena Alexa putem retrăi atmosfera din Sala Mare, unde s-au desfăşurat în paralel cele două ateliere într-o atmosferă lucrativă miraculoasă. Participarea nu a fost numeroasă din cauza prejudecății educaționale a majorității oamenilor: nu am talent. Şi acest fapt dezvăluie o direcție de lucru în folosul oamenilor, al antroposofiei.

Teatrul de masă, susținut de Adriana Mirea şi Meri Voiculescu, educatoare Waldorf la grădinița din Popa Nan, s-a bucurat de o largă participare a mămicilor şi copiilor, ca şi a studentelor de la Cursul de educatoare. O săptămână întreagă educatoarele au lucrat la păpuşile-personaj din lână pentru a pregăti acest atelier şi succesul a fost pe măsura muncii şi a preocupării sufletesc-spirituale. Participarea a fost de peste 20 de persoane şi fosta bibliotecă (aleasă din cauza mesei, necesară prezentării) s-a dovedit neîncăpătoare.

Atelierul de medicină antroposofică s-a prelungit pe durata a trei ore, participanții – peste 15 persoane – antrenându-se din ce în ce mai mult în punerea întrebărilor la care, cu inspirație şi cunoaştere, a răspuns medicul Steluța Mureşan. Ei au putut continua activitatea care i-a interesat, cu atât mai mult cu cât în Sala Pietrei nu urma o altă activitate.

De departe cel mai căutat atelier a fost cel de filțuit cu apă şi săpun, susținut de Raluca Pănculescu, educatoare la grădinița Cristophori Internațional. De la ora 14:45 până la ora 19:00 s-au succedat neîncetat valuri de participanți, mame, copii, într-o încântare incredibilă, toți plecând cu un splendid măr din lână roşie. Raluca nu s-a putut ridica de pe scaun, n-a putut bea măcar un pahar cu apă, din cauza avalanşei de doritori, pe care ea i-a primit cu nespusă bunăvoință şi linişte. Am coborât din sala de sus de trei ori şi de fiecare dată erau alți opt participanți aşezați pe scaunele din bucătărie, unde s-a desfăşurat atelierul. Sunt sigură că au fost mai mult de 24-30 de participanți. Deşi am vrut să opresc această cascadă de doritori şi atelierul, din motive organizatorice şi igienice pentru Raluca, mi-a fost imposibil. Şi a fost just să nu fie întrerupt atelierul, pentru că am perceput la participanți o viețuire specială alcătuită din încântare, linişte, curiozitate, surprindere, bucurie autentică izvorâtă din exersarea simțului pipăitului pentru a face un obiect frumos. Participarea aproape frenetică dezvăluie deschiderea pentru ateliere practice care să satisfacă nevoi sufleteşti prin artă.

Al şaselea atelier de sâmbătă a fost cel de Arta vorbirii, cu Bogdan Diță, actor, şi s-a ținut în pod, în noua noastră bibliotecă, unde, din cauza domeniului mai puțin cunoscut, participarea a fost mai restrânsă, dar interesantă.

În timpul desfăşurării atelierelor am trăit o atmosferă specială, de sufletesc-spiritual în acțiune, în pace, care aduce îngeri, atmosferă de care mă bucuram la şcoală când elevii mei lucrau ceva…, atmosferă pe care mi-o doresc constantă în Casa Rudolf Steiner, casa noastră.

Pe de altă parte, unul din darurile simpozionului, pentru mine personal, a fost viețuirea faptului că suntem o echipă de oameni care iubesc antroposofia, şi care cred în ea. Toți cei care au susținut ateliere şi expuneri au făcut-o în libertate ca alegere şi modalitate de realizare, cu responsabilitate şi disponibilitatea de a da mai

departe darul făcut lor de antroposofie. Şi asta aduce o viețuire-împreună, o comuniune sufletească înaltă şi m-am simțit onorată să le fiu colegă în această activitate, în general, ca antroposofi.

Prezentarea de gimnastică Bothmer, făcută de un grup de studenți conduşi de Diana Şerbu, a fost dinamică şi antrenantă şi a avut loc în Sala Mare.

Cumva din interesul diferențiat pentru ateliere şi o oarecare inapetență pentru expuneri, programul nu a putut fi respectat în limitele sale orare. A fost o mare dilemă. Cât de riguros să fii şi cât de tolerant, cât să laşi lucrurile să curgă natural şi să ia propria formă şi cât să le dai tu o formă?

A urmat expunerea „Acțiunea lui Michael astăzi" susținută de doamna Marie P. Robert, preoteasă la Comunitatea Creştinilor, care, cu multă generozitate, nu s-a lăsat marcată de întârziere şi a ştiut să facă abstracție de prezența unei mămici care îşi hrănea copilul de 2-3 ani într-o „luptă" mai mult decât zgomotoasă. Am apreciat mult atitudinea nobilă a doamnei Robert, cu atât mai mult cu cât încercările mele, ca organizator, de a invita politicos mămica pe hol nu au dat roade, ea refuzând categoric.

Ziua s-a încheiat pentru participanți, dar nu şi pentru organizatori: Elena Alexa, Eugenia Drăgoi, Ileana Vasilescu, Marius Mălăescu s-au alăturat echipei vineri după-amiază, la strigătul meu disperat de ajutor. Am făcut curat, am aranjat scaune, am aerisit, am spălat vase, am aruncat resturi, am stabilit locația atelierelor, am pregătit diverse pentru a doua zi.

Duminică, a treia zi de simpozion. Afară este deja iarnă. Un vânt puternic. Ninge ca într-un basm de Andersen, ca într-un Misteriu din Hibernia.

Programul începe cu armonizarea celor prezenți, mai mulți organizatori şi membri antroposofi decât nou-veniți.

Urmează expunerea lui Zoltan Andras despre meditație, pe durata căreia au tot venit participanți, într-o totală ignorare a programului şi a faptului că personalității, atât de apreciate pentru care am ieşit din casă pe viscol şi ninsoare, s-ar putea să-i fie dificil să susțină o expunere cu atâtea întreruperi. Nu am putut să mă opresc să reiterez un gând mai vechi: persoanele preocupate de evoluție spirituală au un mod foarte personal de a-şi exprima libertatea în raport cu regulile banale de politețe, de organizare, un fel de egoism, desigur superior(?), în care preocuparea susținută de sine merge mână în mână cu ignorarea celor din jur în toate formele. Este oare doar un gând al meu, neprelucrat suficient? Abrupt exprimat?

După o pauză destul de scurtă au urmat alte şase ateliere: Atelier 1. Gimnastica Bothmer, cu Diana Şerbu şi colegii, desfăşurat în paralel în Sala Mare cu atelierul de mandale cu semințe şi flori şi frunze oferit de Ileana Vasilescu. Veselia de la jocurile atelierului de gimnastică s-a împletit uimitor cu trăirea contemplativă de la altelierul de mandale. Atelier 2: Euritmie, cu Mariana Marincea & colegii, s-a desfăşurat la Şcoala de Euritmie şi, fiind preocupată de propriul atelier, nu am putut face o vizită. Atelier 3: Geometrie proiectivă. Nu s-a ținut,

neexistând solicitări, cred eu în virtutea programelor limitative induse de şcolile noastre: matematica e grea, inaccesibilă! Cei care au gândit aşa au pierdut o mare ocazie de a percepe altfel matematica, de a descoperi o lume. Atelier 4: Arta vorbirii, susținut de Marian Simion, actor, s-a ținut în pod, în noua noastră bibliotecă, cu puține persoane dar cu participare interioară maximă. Atelier 5: Atelier de meditație, cu Zoltan Andras, a stârnit interes şi o participare largă şi îndelungată, cam două ore şi jumătate, trebuind cu toată politețea să-l recuperăm pe domnul Papacostea de acolo, din mijlocul discuțiilor, pentru a putea susține expunerea sa. O bună parte dintre participanții la acest atelier au plecat după aceea, fiind interesați, se pare, punctual de meditație. Pe cei nou-veniți i-am înțeles. Pe antroposofii noştri nu, pentru că, aşa cum vă spuneam, la mine acasă, fără provocări, eu sunt un om perfect.

A urmat prezentarea agriculturii biodinamice, cu biolog dr. Petre Papacostea, unde s-au pus întrebări şi s-au dat rețete bio practice.

Prezentarea Comunității Creştinilor, făcută de Monica Culda, s-a bucurat în special de prezența membrilor Comunității. Din nou nu m-am putut opri să reiterez un gând mai vechi, care sună în sufletul şi cugetul meu ca întrebare: Suntem oare în țara lui Păcală şi continuăm, în diversele ramuri ale antroposofiei, să programăm activități în paralel, ÎNTR-O TOTALĂ IGNORARE A CELORLALȚI, de parcă am fi într-o competiție, majoritatea membrilor diverselor inițiative alergând de colo-colo? Este oare doar un gând al meu, neprelucrat suficient? Abrupt exprimat?

Penultimul punct din program a fost un minunat recital de poezie susținut de actrița Iulia Nistor în sala Asociației Euritmia. Şi iar m-am gândit că de fapt nu ne cunoaştem între noi, că nu dăruim fiecare tot ce putem dărui, că ne lăsăm furați de cotidianul luciferic şi ahrimanic şi uităm să fim o comunitate. Din nou m-am confruntat cu o inițiativă demolatoare pentru program, dar păstrând calmul, mai mult din cauza oboselii, am rezolvat-o. M-am întrebat ce s-a întâmplat de fapt. De unde vin aceste perturbări? Dintr-o insuficientă pregătire spirituală a evenimentului?

Simpozionul s-a încheiat cu spectacolul susținut de elevii liceului Waldorf şi s-a bucurat de o participare masivă a părinților, rudelor, prietenilor, colegilor, curioşilor. Multă emoție, participare afectivă în această punere în practică a pedagogiei Waldorf. Spectacolul, foarte reuşit de altfel, nu este privit de pedagogia Waldorf ca o performanță actoricească, ci ca o şcolire a lucrului în echipă, a lucrului artistic, a stăpânirii de sine, a curajului şi nu numai.

Spectatorii au pus în coşulețul Casei mici contribuții băneşti cu bătaie lungă din punct de vedere sufletesc-spiritual, având în vedere că era un dar şi că el va fi folosit pentru Casa Steiner.

Concluzii. În munca organizatorică am simțit lipsa unor întâlniri ale grupului organizatoric. Publicul a fluctuat ca număr şi componență şi au lipsit în număr mare antroposofii. Cea mai mare audiență au avut-o atelierele practice. Darul către Casa Steiner a fost în mare măsură de la prietenii Casei. Este nevoie de conlucrare între domeniile antroposofice pentru eliminarea desfăşurării în paralel a evenimentelor. Atelierele practice au mare căutare şi pot deveni un mod de a ține porțile deschise permanent. Este recomandabil un singur eveniment de acest fel anual. **Următorul simpozion „Zilele porților deschise" va avea loc în 19 septembrie 2015, o singură zi, preponderent ateliere.** Până atunci trebuie să învăț să organizez un simpozion în linişte şi fără stres, chemând îngerii.

Uite aşa, Eu cu Mine am participat la simpozion, am organizat, m-am zbătut interior şi exterior, mi-am pus întrebări, am primit răspunsuri în cuvinte, în fapte, în conştientizări, am primit daruri şi bucurii, am întâlnit oameni, conştiințe, responsabilități, bucuria DE A AVEA ALĂTURI OAMENI DE NĂDEJDE, care făptuiesc fără multe vorbe, mulțumirea datoriei împlinite.

M-am întors acasă foarte obosită, mai puțin perfectă dar bogată.

Crăciunul pentru necreștini

Marius Gabor

Acest articol a apărut pentru prima dată în limba germană în revista *Info3*, în anul 2006. Ulterior, în anul 2008, a fost tradus în limba română şi publicat în revista *Pământ iubit*. Îl reluăm aici pentru a vedea a treia oară lumina tiparului, pentru toți aceia care încă nu au avut ocazia să-l citească şi pentru toți aceia care l-au mai citit dar le face plăcere să-l reîntâlnească aici. Şi nu în ultimul rând, pentru că nu şi-a pierdut nimic din actualitate.

Aşadar, se apropie din nou Crăciunul! Din nou suportăm cu stoicism frigul şi întunericul săptămâni întregi, apoi în seara de 24 decembrie brusc suntem veseli şi „în formă". Pentru că, din păcate, lucrurile nu merg aşa de uşor, există ajutoare: concediile în mările din sud, vacanțe la ski sau măcar filmele de acțiune de la televizor. Există chiar şi extraoferte pentru cei care nu vor să aibă în preajmă accesorii de Crăciun: aceştia sunt cazați în hoteluri în care totul decurge ca într-o zi obişnuită, fără brazi, steluțe sau cântecele specifice.

Un tablou cinic? Pentru creştinii care încă mai poartă viu în ei vechile tradiții şi merg la biserică, se poate, însă aceştia sunt încet dar sigur pe cale de dispariție; cei care nu mai pot face nimic cu această sărbătoare formează însă de mult majoritatea. Potrivit statisticilor aproape o treime dintre germani nu fac parte din nicio confesiune; în „deschizătoarea de drumuri" Olandă deja cei care nu aderă la nicio confesiune alcătuiesc cel mai numeros grup; ca să nu mai vorbim de milioanele de musulmani, iudei, budişti şi alții, de pe la noi şi din întrega lume, care oricum nu ştiu ce să facă cu sărbătoarea Crăciunului. Însă tocmai pentru aceşti „necredincioşi în Crăciun" aş vrea să scriu acum şi să le fac mai apropiată această sărbătoare. Nu voi povesti vechea şi frumoasa istorie despre naşterea din Nazareth, ci voi încerca să îndrept atenția la experiența lăuntrică prin care această sărbătoare trăieşte în noi toți.

Formarea ideilor și experiența

Trebuie să recunosc că m-am simțit impulsionat să scriu aceste rânduri în urma controversatului şi provocatorului articol al lui Felix Hau: „Rudolf Steiner integral", apărut în *Info 3*, mai 2005[1], şi care între timp a stârnit multe valuri legat de înțelegerea creştinismului în antroposofie. Acolo Felix Hau pune o problemă care consider că este foarte important să fie tratată în mod serios şi care, spusă în cuvintele mele, ar suna aşa: Cum facem deosebirea între trăire şi modul de formare a ideilor atunci când vorbim despre Christos şi creştinism? De exemplu, ar putea cineva să aibă experiența lui Christos, însă această experiență să nu fie recunoscută ca atare de un altul, pentru că acestuia din urmă îi este străină forma conceptuală a acestei experiențe? Sau poate pentru că acest om nu poate lega experiența lui Christos deja trăită cu reprezentările pe care le are despre Christos şi creştinism, aceste reprezentări fiind prea diferite de experiențele prin care trece el? Sau, altfel spus: Poate cineva să aibă reprezentări despre Christos şi creştinism care din punct de vedere intelectual să sune foarte interesant, dar din experiențe să rezulte ceva ce nu are nimic de-a face cu aceste reprezentări, acestea din urmă fiind astfel nepotrivite? Despre această problemă, a raportului dintre formă şi conținut, Felix Hau se exprimă în felul următor: „Modificarea formei nu atinge numai cuvintele, ci şi ceea ce Steiner denumeşte, prin «formarea ideilor», contemplarea a ceva ce înainte a fost viețuit spiritual. În procesul viețuirii ca atare nu există nicio separare, niciun «opus»; abia din momentul în care mă retrag din proces şi eu ca subiect mă aflu în fața unui obiect, numai atunci pot să dau viețuirii forma unei idei". Acest lucru mi se pare important nu numai în legătură cu tema inițierii la Steiner, cum este tratată în articolul citat, ci în general ca problemă a raportului dintre

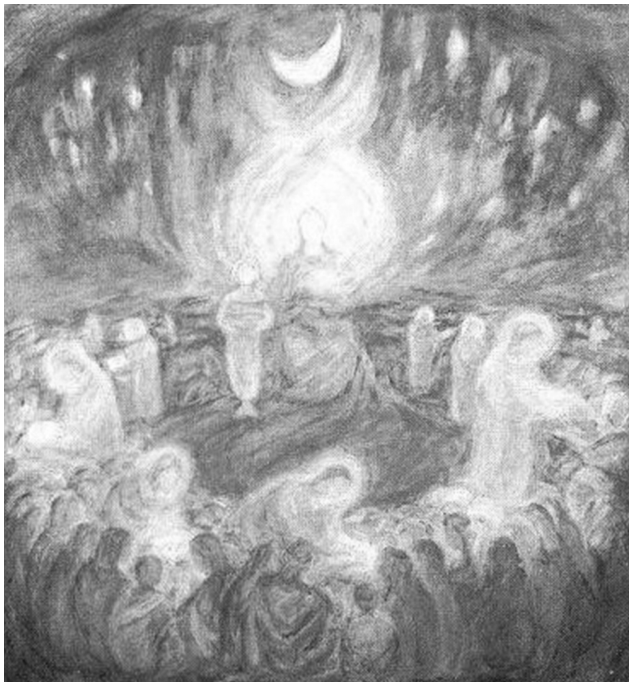

Pictură aparţinând Margaritei Sebaschnikowa-Woloschina

viețuire şi forma conceptuală. Şi am două motive foarte bune pentru care vreau să adâncesc teza lui Felix Hau: în primul rând pentru că sunt convins de faptul că am avut în mod repetat experiența lui Christos (numai că la mine a durat ani până când am putut să o interpretez ca atare, pentru că pe atunci ideile şi reprezentările mele despre aceasta erau prea diferite de ceea ce viețuiam – situație pe care am întâlnit-o şi la alții); iar apoi pentru că am întâlnit oameni care se considerau necreştini, dar la care cred că am descoperit impulsuri creştine (ca, de exemplu, la un imam cu care am putut lucra câteva luni în Egipt şi care, după părerea mea, purta în sine impulsuri creştine mai puternice decât alții care se consideră creştini).

Da, sunt de părere că există experiențe ale lui Christos dincolo de cunoştințele religioase, însă acestea trebuie mai întâi să fie descoperite şi recunoscute ca atare. Şi mai cred că aceste experiențe neconfesionale constituie viitoarea formă a cunoştințelor creştine, fără însă ca prin acest lucru formele confesionale să fie excluse. În calea recunoaşterii acestor lucruri ne stau prejudecățile pe care cu toții le avem legate de creştinism, precum şi o comoditate sufletesc-spirituală legată de autocunoaştere, care, dacă ar fi exercitată într-un mod corect, ar conduce la descoperirea impulsului lui „Christos în noi". Sunt conştient de faptul că această teză are nevoie de lămuriri suplimentare ca să fie susținută, iar pentru mulți poate suna chiar ca o erezie. Eu, de asemenea, consider că e nevoie de o dezvoltare a acestei teme şi concep acest articol exclusiv ca pe o strădanie în direcția găsirii posibilității unei experiențe neconfesionale a Crăciunului. Prin urmare, vă rog să mă urmați mai departe.

Nu mai suport

Fiecare dintre noi care a depăşit vârsta copilăriei descoperă că lumea din jurul său este adeseori rea, că îi provoacă suferințe, de multe ori ducându-l până la starea de a-nu-mai-putea-suporta. Acesta este un sentiment fundamental, pe care îl împărtăşim cu toții, şi consider chiar că am putea să vedem în el o marcă a timpului nostru. Că nu acesta a fost cazul în perioadele trecute ne putem da seama citind texte mai vechi. În Epopea lui Ghilgameş, de exemplu, este tratată tema morții omului; pe atunci tema binelui şi a răului era una de la sine înțeleasă, spre deosebire de astăzi, şi oricum nu era privită ca o problemă personală. Dacă în Antichitate în prim-plan era pusă problema morții, astăzi trăim cu precădere, foarte precis, problema nedreptății, a imoralității, a răului. Uitați-vă puțin la ştiri: ce altceva decât ce e mai rău ne este înfățişat acolo, un rău pe care îl înghițim cu lăcomie? „Ştirile rele sunt ştiri bune", spun cei ce lucrează în media, şi au dreptate. Acestea ne fascinează cel mai mult, pentru că aici viețuim în rana noastră cea mai adâncă. Începând cu micile neplăceri din viața obişnuită (de exemplu, remarci neprietenoase ale partenerului de viață) şi până la lucrurile care amenință existența, precum teroarea bombardamentelor din Orientul Apropiat, trăim în fiecare zi chinuiți de rău. Pe măsură ce ne maturizăm începem treptat să descoperim, din fericire, un lucru şi mai îngrozitor – şi anume că noi înşine suntem răi. Spun „din fericire", pentru că sunt de părere că un om care nu a ajuns la această cunoaştere de sine nu este pe deplin om.

Faptul că sunt un om rău este un lucru pe care mai uşor sau mai greu îl pot accepta. Tragedia începe însă atunci când observ că prin aceasta mă împiedic singur să exist. Răul din noi este aşa de greu de suportat pentru că încearcă să ne îngrădească libertatea, adică să ne împiedice să ne dăm forma pe care ne-o dorim. Este de la sine înțeles că încercăm să schimbăm această situație şi să fim după propria noastră voință, însă în ce măsură ne reuşeşte aceasta? Nu vorbesc aici despre înlăturarea sau ținerea în frâu a slăbiciunilor noastre – o astfel de cosmetică dispare întotdeauna în fața unei probe adevărate –, ci de transformare reală a acestora, de eliberare. Cine are puțină experiență de viață cunoaşte

situația de a fi chinuit de un sentiment de neputință în fața unei insuficiențe a sa. Cunoașteți acest sentiment? Și cunoașteți poate, de asemenea, și momentul în care, în mod neașteptat, această slăbiciune s-a transformat aparent de la sine, astfel că ceea ce înainte nu mergea deloc devine brusc posibil. Poate că, de exemplu, sunteți plini de ură față de un om și, chiar dacă nu doriți să-l urâți, sunteți lipsiți de putere în fața acestui sentiment și poate ajungeți să fiți chiar disperat la un moment dat din această cauză, când, ca din nimic, ura dispare și sufletul este cuprins de o liniște profundă. Iar apoi lucrurile merg mult mai bine decât la început, mă simt binecuvântat, chiar dacă nu știu cum s-au petrecut lucrurile. Cu această transformare, în suflet s-a petrecut un fel de renaștere. Acest fenomen aș dori să-l consider ca o primă etapă posibilă a unei viețuiri neconfesionale a Crăciunului.

Transformarea răului

O a doua etapă, care nu este deloc așa de ușor accesibilă, dar care este viețuită astăzi de tot mai mulți oameni, apare atunci când ne reușește ca viețuirea momentelor de grație ale transformării să fie extinsă și putem conștientiza perioada de timp dintre nu-mai-merge-deloc și totul-e-bine-și-frumos. Cei cărora le reușește această experiență vorbesc de viețuirea unei lumi cu totul particulare, în care legile cu care suntem obișnuiți își pot pierde valabilitatea. Aceasta este o lume în care cu cât ai mai puțin, cu atât ești mai mult, cu cât ești mai neștiutor, cu atât mai mult înțelegi, cu cât ești mai slab, cu atât mai puternic devii – și lista poate fi continuată cu nenumărate alte lucruri altfel imposibile. Aceasta este o lume a plinătății, a bogăției, care însă nu există undeva separat de lumea noastră obișnuită, ci chiar în aceasta. Ea este cea care realizează transformarea răului din noi. Faptul că cei ce experimentează așa ceva o numesc „Cerul lui Allah", „Împărăția lui Christos", lumea vizionară „I have a dream" a unui Martin Luther sau presupuse experiențe UFO este la început lipsit de importanță – important este că din punct de vedere calitativ descrierile acestora concordă.

Un motiv pentru care nu este ușor să observăm asemănările dintre astfel de experiențe constă, după părerea mea, în – ca să vorbim ca Felix Hau – modul diferit în care ne formăm ideile despre cele viețuite, mod care adesea ne împiedică să ne punem de acord. În conștiența obișnuită trăirile referitoare la percepere și înțelegere sunt strâns întrețesute. Ceea ce nu înțeleg, nu străbate prin conștiența mea. De exemplu, pot să privesc un câmp cu totul deosebit de orhidee rare – fără să am reprezentări de cunoaștere despre acestea, aș vedea numai niște... flori. La fel de adevărat este însă și reversul – ceea ce nu percep, nu pot nici să (re)cunosc, oricât de multe reprezentări și noțiuni aș avea despre lucrul respectiv.

Scopul școlirii

O posibilitate de a aprofunda acest proces de cunoaștere este școlirea esoterică, așa cum a fost descrisă de Rudolf Steiner. Aceasta începe cu studiul prin care se dobândesc reprezentări despre ceva ce încă nu este perceptibil (cum ar fi în exemplul nostru cunoștințele de specialitate despre orhidee), apoi se vor forma organe de percepție superioare, cu ajutorul cărora se va putea ajunge la dobândirea de percepții suprasensibile (această etapă se aseamănă cu parcurgerea drumului până la câmpul unde putem observa orhideele), după care, referitor la cele percepute, nu se vor emite imediat judecăți formate pe baza studiului, ci pe această treaptă vor fi făcute interpretări ale domeniului spiritual perceput (ceea ce în exemplul nostru ar corespunde sugestiilor inspirate de observarea orhideelor)[2]. Chiar dacă școlirea esoterică este dusă și mai departe de pașii descriși aici, aceasta nu ar fi altceva decât o dezvoltare premergătoare într-o direcție în care noi toți oricum ne îndreptăm. Ceea ce este dobândit în acest mod va deveni într-o zi ceva de la sine înțeles pentru toți.

Ca o urmare a acestei școliri, viețuirile descrise mai sus referitoare la sentimentul de neputință vor putea fi mai bine experimentate și înțelese. Va putea fi observat cum Eul omului a fost născut odată de către anumite ființe spirituale, denumite Exusiai în tradiția creștină de către Dionysos, discipolul apostolului Pavel[3]. Aceste ființe au creat Eul omului ca pe o forță dătătoare de formă, care a devenit germenele Sinei noastre și din care ulterior am devenit individualitatea care suntem astăzi. Partea din ființa noastră pe care o numim răul din noi nu a putut fi transformată de către forța Eului nostru, așa cum s-a întâmplat cu restul ființei noastre, întrucât calitățile ce ne-au fost dăruite de către Exusiai nu au fost suficiente și pentru aceasta. De aceea purtăm în noi sentimentul de neputință în fața răului. Există însă și o altă Ființă, numită Christos în tradiția creștină, care ne poate dărui o forță superioară celei dăruite de Exusiai, Ființă care, în realitate, poartă în sine alte ființe spirituale, denumite Dynamis de către Dionysos, și care poate face ca Eul nostru să dobândească și viață în forța sa de formare.

Acesta este motivul pentru care cei care trec prin experiența transformării vorbesc de viețuirea unei indescriptibile bogății şi libertăți. Demn de observat este că această vivacitate are capacitatea de a insufla viață în rigiditatea care a cuprins legile de dezvoltare ale omului individual şi ale întregii lumi şi de aici capacitatea de a experimenta o nouă, o „altă" lume, menționată mai sus. Numai Ființa care aici a fost denumită Christos are posibilitatea de a aduce această nouă capacitate pe Pământ. Dacă aceasta a fost odată viețuită, atunci este mult mai simplu să înțelegem experiențele legate de eliberarea de rău ale altcuiva, indiferent în ce formă vor fi acestea înveştmântate şi, în acelaşi timp, propriile experiențe le vom putea exprima în forme ideatice diferite.

Avem astăzi numeroase discuții interconfesionale a căror importanță nu poate fi pusă la îndoială. În plus, mi se pare necesar să fie cultivate şi discuții interspirituale. Prin aceasta mă refer la strădania de a descoperi, în modul de formare a ideilor de astăzi, spiritualitatea concretă viețuită în spatele formelor conceptuale; altfel suntem puşi în fața pericolului de a rămâne la exterior, în loc să ajungem să îl întâlnim pe celălalt om, care la început ne-a fost străin. Dificultatea întâlnirilor dintre occidentali şi musulmani sau dintre creştini şi atei arată cât de mare este această provocare. Sunt de părere că niciunul dintre noi nu doreşte să le rămână celorlalți cu totul străin. De aici şi faptul că adesea după o astfel de întâlnire suntem mult mai bogați decât înainte – şi, în realitate, după o astfel de bogăție tindem cu toții, nu-i aşa?

Şcolirea omului în domeniul spiritualității, menționată mai sus, a început deja, aşa cum am încercat să arăt în exemplul cu experiențele legate de viețuirea lui Christos; pentru că astăzi suntem cu toți în mod masiv confruntați cu răul. Mulți dintre noi cunosc deja şi forța transformării răului. Aşa că dacă aş fi întrebat zilele acestea, de către un om provenit dintr-o cultură total diferită şi cu o concepție de viață străină de a mea, ce înseamnă pentru mine Crăciunul, aş putea să-i răspund cam aşa: Ştii tu cum este atunci când eşti cu totul neputincios față de unele laturi rele din tine şi apoi, ca printr-o minune, ajungi să trăieşti liber în acestea? Naşterea acestei minuni în tine o numesc eu Crăciun. Şi sunt sigur că acest om mă va înțelege.

Note

[1] Felix Hau, „Rudolf Steiner integral", *Info3*, mai 2005.

[2] Marius Gabor, „Foamea după certitudinea cunoaşterii spirituale", *Info3*, aprilie 2005.

[3] Marius Gabor, „Conduc, deci exist", *Info3*, aprilie 2005.

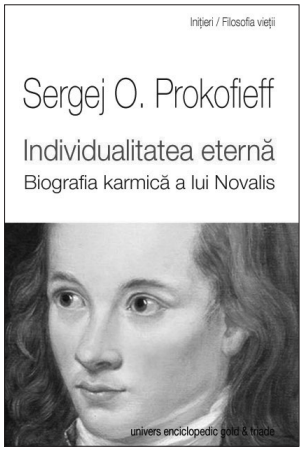

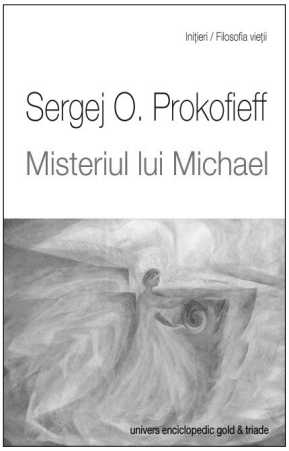

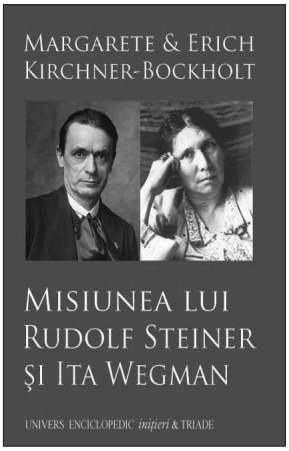

Taina abisului

Introducere

Delia Soare

„Sufletul să nu-şi vrea niciodată căderea;
Dar trebuie să scoată din cădere înțelepciune.”
(Rudolf Steiner)

1. Abisul ca temă biografică

Se spune că fiecare om are, în calitatea sa de ființă spirituală întrupată pe Pământ, o misiune în această existență pământească. În biografia sa, prima parte a vieții este dedicată identificării şi rezolvării temelor de viață majore, ceea ce duce şi la cunoaşterea de sine şi la aflarea misiunii de viață. Cea de-a doua parte a vieții ar trebui să fie dăruită punerii în practică a acestei misiuni de viață, ca dar către ceilalți oameni.

Pentru mine, unul din aspectele biografice cele mai importante a fost explorarea şi aflarea a ceea ce s-ar putea numi „taina abisului”, iar această carte este despre misterele şi semnificația abisului. Este o temă pe care am atins-o încă de când eram copil, în unele trăiri sufleteşti şi în coşmaruri, iar apropierea de trăirea abisului s-a intensificat în perioada adolescenței, în unele stări de depresie şi de lipsă de sens pe care le simțeam uneori, ca o umbră a stărilor de mare idealism şi bucurie specifice vârstei. Întâlnirea cu antroposofia a venit în urma căutărilor mele asidue de a afla sensul vieții, iar tema abisului a rămas ca şi temă de interes şi cercetare, dar şi ca trăire semnificativă în momente biografice importante din viața mea.

„Dacă priveşti înspre abis, şi abisul va privi înspre tine”, spunea filosoful Nietzsche. Despre el se ştie că a murit nebun, pierzându-se pe sine în propriul abis sufletesc. Acest lucru ar fi în măsură să ne îndepărteze în grabă de dorința de a desluşi tainele abisului. Însă celor ce vor să se cunoască pe ei înşişi în mod serios, le propun un act de curaj michaelic: să privim împreună înspre abis, prin intermediul acestei cărți. Deoarece am trăit o experiență de excepție pe fundul abisului, având capacitatea să văd imaginativ ce se afla acolo şi reuşind să mă şi întorc, voi fi călăuza celor ce vor să desluşească, la rândul lor, o parte din misterele abisului. Trăirea abisului este una dintre cele mai dificile trăiri sufleteşti şi am vrea mai degrabă să nu avem de-a face cu aşa ceva, deşi toți îl purtăm în străfunduri de suflet, fie că îl recunoaştem, fie că nu. Este o problemă a întregii omeniri, căci pe măsură ce omul s-a îndepărtat de lumea spirituală prăpastia dintre lumea fizică şi lumea spirituală a devenit tot mai mare.

Însă convingerea mea dintotdeauna a fost că adevărul este cel care, luminând un lucru oricât de urât şi de rău, îl poate înfrumuseța şi metamorfoza în bine – şi în spiritul acestei idei am scris cartea de față. În plus, aşa cum îmi spunea biograful Rinke Visser, din abis te întorci înotdeauna cu un „bulgăre de aur”.

2. Ce este abisul?

În urmă cu mai mulți ani, în cadrul conferințelor pe care le ținea la sediul Societății Antroposofice, domnul Lazăr Paşca ne spunea o poveste cu tâlc despre trei prieteni care au plecat într-o călătorie departe, dincolo de pragul ce desparte lumea fizică de lumea spirituală. Ce primejdii au întâlnit ei în drumul lor ne putem face o idee dacă ne amintim de lumea basmelor, în care călătorii treceau peste prăpăstii, prin păduri întunecoase cu creaturi sălbatice, balauri, zmei, vrăjitoare rele ce hrăneau fiarele şi alte ființe ale întunericului. Ele reprezintă, într-o formă imaginativă, pericolele sufleteşti pe care călătorul, pe drumul său, le întâlneşte şi trebuie să le învingă. Dintre cei trei prieteni, doar unul s-a mai întors. Dintre ceilalți doi, unul şi-a aflat moartea, iar celălalt a înnebunit. Cel ce

s-a intors a fost întrebat ce a văzut în călătoria sa şi el a răspuns că dincolo s-a întâlnit cu el însuşi.

Un alt basm impresionant şi sugestiv este „Tinerețe fără bătrânețe şi viață fără de moarte", scris de Petre Ispirescu. Copilul nu voia să se nască pe Pământ până când nu i se promitea mai mult decât ce îi poate oferi viața în mod obişnuit. El îşi dorea „tinerețe fără bătrânețe şi viață fără de moarte" şi tatăl său i le-a promis, dar mai târziu nu a avut de unde să i le dea. Când a crescut, prințul a plecat să le găsească şi, după ce a trecut prin mai multe probe sufleteşti, a ajuns într-un castel unde locuiau trei prințese frumoase şi unde a găsit ceea ce căuta. Prețul ce i s-a cerut la schimb a fost *uitarea*: să uite tot ce a trăit până atunci, să nu îşi mai amintească de cei dragi lui. El a trăit fericit o bună perioadă de timp, însă odată, vânând un iepure, a călcat din greşeală în Valea Plângerii, un loc unde i se interzisese să pună piciorul. Şi imediat i-a revenit amintirea despre el aşa cum era în viața pământească, despre părinți, despre ceilalți oameni – şi un dor nespus i-a produs o mare suferință, încât nu a putut să mai facă nimic decât să plece în căutarea a ceea ce iubise cândva pe Pământ. Iar la capătul acestei căutări îl aştepta moartea.

În acest basm se descriu foarte sugestiv fuga sufletului de greutățile vieții în lumea minunată şi ispititoare a lui Lucifer, uitarea şi căderea mai apoi în abisul disperării, urmată de moartea dată de Ahriman. Capacitatea de *amintire* este specifică Eului, iar pierderea ei face referire la pierderea Eului omului. Sunt procesele sufleteşti arhetipale prin care poate trece un suflet, descrise imaginativ în multe poveşti şi basme.

În lumea reală, omului cu o conştiență obişnuită apropierea sufletească de abis îi apare ca şi stare de depresie sau chiar de lipsă de sens, mergând până la starea de disperare profundă, când în suflet este numai beznă. Însă conştienței clarvăzătoare, sau omului ce poate privi dincolo de lumea fizică cu „ochii sufletului", abisul i se înfățişează drept loc populat de ființe create de mintea omenească: ideile spirituale pe care nu le-a înțeles până la capăt, prejudecățile sale, fricile pe care le poartă în suflet, fapte ce îşi aşteaptă compensarea karmică, iar dincolo de acestea se pot revela legități şi entități spirituale.

Prin dezvoltarea nobilă a sufletului, prin exerciții de concentrare şi meditație date de ştiința spirituală, dar şi prin cunoaşterea de sine, omului îi pot creşte „aripi de suflet" şi poate trece peste abisul de la pragul lumii spirituale, fără a se pierde pe sine. Lumea fizică şi cea spirituală devin atunci una pentru el, aşa cum au fost ele dintotdeauna.

Însă în evoluția omenirii, odată cu creşterea egoismului şi cu scindarea tot mai puternică dintre gândirea intelectului şi suflet, abisul sufletesc sau prăpastia dintre lumea fizică şi lumea spirituală a crescut tot mai mult, până când a devenit de netrecut pentru majoritatea oamenilor. Doar foarte puțini oameni se încumetau să îl treacă, una din căi fiind inițierea din vechile Misterii orfice, în Grecia antică. Însă a trece prin abis (sau prin infern), a-ți salva sufletul căzut pradă ființelor abisului, devenea tot mai greu, mai problematic, aşa cum se arată în legenda călătoriei lui Orfeu în infern. Acesta a încercat să o salveze pe iubita sa Euridice, care murise muşcată de un şarpe. În ultimul moment, când era gata să iasă cu ea din infern, Orfeu a eşuat în a o salva, datorită îndoielii ce îi cuprinsese sufletul. Euridice cea muşcată de şarpe era chiar sufletul său, iar şarpele este Lucifer, care îi dă omului impulsul de a gândi independent de legile spirituale: „căderea în păcat" a omului, pierderea credinței, a legăturii lui cu Dumnezeu, prin gândirea sa intelectualizată.

În evoluția omenirii era nevoie de o forță mai mare pentru salvarea sufletului din abisul egoismului; iar aceasta este forța adusă de Christos prin sacrificiul Său pentru omenire şi coborârea Sa în infernul creat de gândurile şi faptele lipsite de Dumnezeu ale oamenilor. Compasiunea, sacrificiul din iubire reprezintă forța pe care El a adus-o şi pe care a dăruit-o oamenilor. În timp ce omenirea ca şi evoluție ar fi avut o traiectorie descendentă, înspre domeniul subnatural, la răscrucea timpurilor a intervenit Christos în evoluție şi prin Misteriul de pe Golgotha a dat forța necesară pentru ca omul să se poată ridica din nou către lumea spirituală. Că omului i s-a dat deja forța de a trece de abis putem vedea în călătoria în infern a lui Dante, din *Divina comedie,* sau în legenda lui Parsifal – „Cel ce străbate valea" – şi a sa căutare a Cupei Graalului.

3. O prezentare a unei experiențe personale

La Simpozionul de Paşte al Societății Antroposofice am ținut o prezentare despre taina abisului, chiar în Sâmbăta Mare, când era momentul coborârii în infern al lui Christos, după moartea pe cruce. Prin coborârea în infern, în „închisoarea duhurilor" sau a sufletelor ce şi-au pierdut identitatea, El le-a dat puterea de a-şi regăsi şi exprima umanitatea din ele, chiar şi în acele grele condiții sufleteşti. Ştiam acest lucru din experiența mea în abis şi am considerat că este de datoria mea să o spun şi altora – deci am vorbit despre trăiri la prag, despre căderea în abis şi despre cum un om care a primit impulsul lui Christos poate ieşi totuşi din abis, spre deosebire de un om care nu a primit niciodată impulsul christic în suflet. O astfel de personalitate ce s-a pierdut în abis şi a murit nebun a fost filosoful Nietzsche, o individualitate deosebită, „un

luptător contra timpului său". Rudolf Steiner îl admira mult pe filosoful german pentru curajul său extraordinar în gândire, nemaiîntâlnit până atunci la niciun alt om. Ca şi Nietzsche ar fi evoluat omenirea – spunea Rudolf Steiner – dacă nu ar fi primit deloc impulsul adus prin Misteriul de pe Golgotha.

Când am ţinut această prelegere, se împliniseră deja şapte ani de la momentul biografic al căderii mele, când eu însămi fusesem în situaţia de a ajunge doar o umbră pierdută în abis. Datorită faptului că mă aflam pe o cale spirituală, dar şi ca eveniment predestinat din biografia mea, căderea mea a fost o experienţă excepţională, deoarece am putut avea percepţii imaginative ale fenomenelor şi fiinţelor ce sălăşluiesc în abis. Atunci, în acea situaţie foarte dificilă, în care mă luptam neputincioasă pentru sufletul meu, a avut loc şi întâlnirea cu Eul superior, cu Christos, ca cel mai important eveniment al vieţii mele.

Şi astfel am înţeles taina ce se ascunde în prima faptă pe care Christos a făcut-o după moartea pe cruce, când, în Sâmbăta Mare, a coborat în infern, în abisul umanităţii, unde oameni-umbră rătăceau şi sufereau nespus. Prin prezenţa Sa plină de iubire, de compasiune, Christos le-a reamintit despre fiinţa lor cea adevărată. Prin fapta Sa, a dat o nouă forţă omenirii: posibilitatea ca, şi în această situaţie îngrozitoare, omul să îşi poată manifesta umanitatea din el şi astfel să poată ieşi din abis.

Unul din articolele pe care le-am scris la câteva luni de la evenimentul biografic al trăirii abisului a fost „O poveste de dragoste în infern", pe care l-am publicat în revista de antroposofie on-line pe care o redactam pe atunci (*Pământ iubit*). În acest articol despre experienţa biografică a lui Dante în infern am încifrat şi povestea reală a căderii mele în abis, o parte din trăirile mele sufleteşti, întâlnirea cu Eul superior şi ieşirea din abis. Peste spaţiu şi timp, Dante Alighieri mi-a întins mâna şi m-a ajutat să înţeleg călătoria mea în infern, asemănătoare cu cea prin care trecuse el. Este unul din articolele cele mai dragi mie, dar şi dintre cele mai puţin citite şi înţelese. La vremea respectivă nu am putut scrie mai mult despre această experienţă personală. A fost nevoie de o lungă perioadă în care, pe de o parte, să înţeleg tot mai mult cele ce le-am trăit atunci, pe de altă parte să ajung să mă iert treptat pentru greşelile spirituale ce m-au condus la a cădea în prăpastia cea fără de lumină.

Am fost şi eu în situaţia fiului rătăcitor din Evanghelia după Luca pe care tatăl îl primeşte cu braţele deschise, căci „mort era şi a înviat, pierdut era şi s-a aflat". Dar odată ce am înţeles că această cădere a mea făcea parte din planul meu de evoluţie, din misterele biografiei şi karmei mele, am putut să merg mai departe, să îmi regăsesc liniştea sufletească şi să o transform într-o experienţă ce poate fi împărtăşită şi folositoare şi altor oameni. Nu mi-a rămas decât să acţionez în sensul cuvintelor lui Rudolf Steiner, adică să scot din această trăire înţelepciune: „Sufletul să nu-şi vrea niciodată căderea; Dar *trebuie* să scoată din cădere înţelepciune".

Atât taina abisului, cât şi taina răului, ambele făcând parte din cele şapte taine oculte, sunt mistere pentru fiinţele ierarhiilor spirituale, pe care ele vor să le lămurească. Omul, care face parte din cea de-a zecea ierarhie spirituală, aflat pe calea dezvoltării libertăţii, este singurul ce poate greşi, deoarece numai el are posibilitatea de a alege între bine şi rău. Celelalte ierarhii spirituale nu pot greşi, ele sunt în permanenţă în legatură cu lumea spirituală şi fac binele. Un prieten drag şi înţelept, antroposof, mi-a spus că, prin faptul că am căzut în abis şi am şi perceput şi conştientizat aceste trăiri, lumea spirituală a putut privi împreună cu mine ce se întâmplă acolo şi totodată înţelege mai mult omul. Căci cum de un om poate alege greşit, cum de se poate rătăci şi cădea atât de rău reprezintă un lucru pe care fiinţele ierarhiilor spirituale îşi doresc să îl poată înţelege.

4. Taina abisului în antroposofie: „Reprezentantul omenirii"

Se spune că, pentru a putea trăi cu adevărat viaţa, trebuie mai întâi să poţi muri sufleteşte şi să reînvii. La fel, cel ce trece prin nebunie şi o depăşeşte, îşi însănătoşeşte gândirea. Goethe a exprimat acest lucru prin versurile:

„Şi cât timp aceasta n-o ai,
Această: *Mori şi devino!*,
Eşti doar un palid musafir
Pe acest întunecat Pământ."

În antroposofie, o apropiere de semnificaţia abisului este sugerată artistic în statuia creată de Rudolf Steiner şi de Edith Maryon, „Reprezentantul omenirii".

În statuie sunt reprezentate artistic procesele din sufletul omului, sau omul între Lucifer şi Ahriman. În stânga statuii se văd Lucifer şi Ahriman, care îşi depăşesc domeniile unde au dreptul să se afle şi se aliază, acaparând sufletul omului. Căci domeniul legitim al lui Ahriman este materia, iar Lucifer este îndreptăţit să acţioneze numai în gândirea omului. Însă ei ţintesc sufletul omului şi prind orice prilej pentru a pune stăpânire pe el. Lucifer îl poate ispiti şi rătăci pe om, în timp ce Ahriman este cel ce aduce moartea sufletului. Îl vedem deci pe Lucifer reprezentat cu un chip foarte frumos şi cu aripi de vultur, sugerând curajul pe care îl poate da în gândire omului; dar picioarele sale sunt neformate, doar nişte cioturi. El nu este interesat de viaţa

pe Pământ, nu poate „merge”. Ahriman are o față osoasă şi urâtă şi capul spân, iar cu mâinile sale apucă picioarele sfrijite ale lui Lucifer, ei realizând un pact şi punând stăpânire complet pe sufletul omului. În această situație disperată pentru omul în care nu luminează încă Ființa lui Christos, tot ceea ce îi rămâne de făcut este posibilitatea de a se ridica deasupra acestei situații grave, de a o privi de sus, cu detaşare, cu umor. „Ființa umorului”, cum a numit-o Rudolf Steiner, este reprezentată în stânga sus, deasupra celor doi, are un cap înaripat şi priveşte cu un zâmbet ca de Buddha la pactul realizat de Lucifer şi Ahriman.

În partea dreaptă a statuii, avem o a doua situație, când, prin apariția lui Christos în sufletul omului, pactul dintre Lucifer şi Ahriman se rupe. Ahriman se înlănțuie singur cu corzi de aur în materie, acolo unde îi este locul, în timp ce Lucifer nu poate suporta puritatea ce radiază din ființa plină de noblețe a lui Christos şi se aruncă în abis, frângându-şi singur aripile de vultur. Ține de taina abisului faptul că Lucifer, după ce se prăbuşeşte în abis, poate reînvia în sufletul omului ca şi Duh Sfânt.

5. Ce veți găsi în cartea mea

În această carte veți afla, pe lângă relatarea experienței mele în abis, un studiu amplu asupra abisului, privit din mai multe puncte de vedere. Aici îşi vor găsi locul relatări ale trăirii abisului din literatură, reprezentări din artă, dar şi biografii ale celor ce au trăit ce înseamnă o cădere în abis, precum călătoria în infern a lui Dante, în *Divina comedie*.

Un capitol îi este dedicat lui C.J. Jung, cu remarcabilele sale experiențe privitoare la călătoria în abis. Ceea ce inițial a fost eveniment de destin pentru psihanalist, mai apoi a devenit coborâre deliberată în străfunduri sufleteşti, explorare ştiințifică a zonelor ascunse ale sufletului uman, în vederea elaborării operei sale psihanalitice. Apropierea de abis, ca şi stare de depresie, este şi subiect al psihologiei şi psihoterapiei. De asemenea, pierderea totală a sufletului în abis, sau nebunia, va fi expusă, împreună cu cazul atât de special al lui Nietzsche. În ortodoxism avem pilda fiului rătăcitor, dar şi Scara virtuților a lui Ioan Scărarul, pictura de la mănăstirea Sucevița din nordul Moldovei, în care sunt reprezentate artistic sufletele ce cad în abis şi posibila lor mântuire.

În limba engleza, a te îndrăgosti se traduce prin „a cădea în iubire” *(falling in love)* şi aici înțelepciunea spiritului limbii aminteşte de legătura dintre abis şi sexualitate, pe care o tratez într-un alt capitol, împreună cu tema mitului sufletelor-pereche. Un alt capitol va fi despre trecerea de la vechea inițiere la noua inițiere, de la Misteriile antice la Ioan Botezătorul şi mai apoi la Parsifal, cu a sa căutare a Cupei Graalului.

În antroposofie, taina abisului este legată de trăirile la pragul lumii spirituale şi face trimitere la eliberarea Sophiei din abis. Dar şi în plan social, Rudolf Steiner ne vorbeşte despre ceva ce putem deja observa în zilele noastre: abisul din planul social şi economic, disperarea pe care o resimt oamenii înlănțuiți de sistemul bancar, prin datoriile financiare cărora nu le mai pot face față. Abisul nu mai este doar o stare sufletească, ci capată tot mai mult o expresie fizică în lumea în care trăim.

Toate acestea le veți putea citi în cartea la care lucrez acum.

Natura picturală a ființei umane

Rudolf Steiner

Traducere: Daniela Lazăr

Materialul este preluat şi tradus din limba engleză, din volumul de *Scrisori către membri*, XIII, 18 mai 1924.

Este foarte important faptul că ar trebui să se lămurească prin antroposofie concepția că ideile pe care le dobândim prin observarea naturii exterioare sunt nepotrivite pentru a înțelege natura umană. Ideile care au pus stăpânire pe mintea oamenilor în timpul schimbărilor culturale din ultimele secole nu reuşesc să lămurească acest fapt. Cu ajutorul lor, oamenii au crescut obişnuindu-se să gândească cu ajutorul legilor naturale, şi ei folosesc aceste legi naturale pentru a explica fenomenele pe care le percep prin simțuri. Îşi întorc apoi atenția spre organismul uman şi gândesc că şi acesta poate fi explicat cu ajutorul legilor naturale.

Aceasta este la fel ca atunci când, pentru a aprecia un tablou realizat de un pictor, ținem cont doar de substanțele din care sunt făcute culorile, de capacitatea lor de a adera la pânză, de felul în care sunt aplicate aceste culori şi de alte lucruri ca acestea. Dar acest fel de a privi o pictură nu ne revelează ce este conținut în ea. Cu totul alte legi sunt active în revelarea a ceea ce e conținut în pictură, decât acelea care pot fi percepute luând în considerare doar aspecte ca cele numite înainte.

Se pune problema să realizăm că în ființa umană se manifestă ceva ce nu poate fi înțeles pornind de la punctul de vedere al legilor naturale. După ce cineva şi-a însuşit această concepție, va fi capabil să înțeleagă ființa umană ca pe o pictură. În acest sens, un mineral nu este o pictură. El ne revelează doar ceea ce este direct evident prin simțuri.

Atunci când privim o pictură, privim ca şi cum conținutul său spiritual s-ar revela prin ceea ce simțurile percep. La fel este atunci când observăm ființa umană. Dacă realizăm un studiu aprofundat al ființei umane în lumina legilor naturale, nu ajungem să simțim că aceste legi ne aduc în contact cu ființa umană esențială, ci doar cu acea parte prin care adevărata ființă umană se manifestă.

Trebuie să devenim conştienți că, atunci când privim o persoană doar din punctul de vedere al legilor naturale, este ca şi cum am sta în fața unei picturi şi am vedea doar „roşu" şi „albastru"; am fi incapabili ca printr-o activitate interioară a sufletului să conectăm albastrul şi roşul cu ceea ce se revelează prin aceste culori. Când vedem lucrurile din punctul de vedere al legilor naturale, trebuie să percepem mineralele într-un fel şi ființa umană în alt fel. În cazul mineralelor, prin înțelegerea noastră intelectuală, este ca şi cum am învăța despre ele prin simțul direct al palpării. În cazul ființei umane, este ca şi cum am fi la fel de departe de esența ei cum am fi față de o pictură cu care nu am putea intra în contact prin nicio altă cale decât prin simțul palpării.

După ce am înțeles că omul este pictura a ceva, vom avea atitudinea corectă a minții pentru a înainta la ceea ce se manifestă în această pictură.

Natura picturală a ființei umane nu se manifestă numai într-o singură direcție. Un organ de simț este în natura sa mai puțin decât întreaga pictură şi mai mult o manifestare a lui însuşi, ca un mineral. Legile naturale sunt cele mai apropiate tocmai de organele de simț umane. Să privim numai minunatul ansamblu al ochiului uman. Legile naturale pot explica aproximativ complet felul în care funcționează ochiul. La fel este şi pentru celelalte organe de simț, deşi la ele nu este atât de evident acest lucru ca şi la ochi. Este aşa pentru că formarea organelor de simț este până la un punct completă, constituind o unitate în sine, independentă. Ele sunt inserate în organism ca formațiuni complete în

sine şi prin aceasta pot permite percepţia lumii exterioare.

Altfel se prezintă situaţia în procesele ritmice ale organismului. Ele nu arată o formă finită; aici are loc o continuă venire în fiinţă şi plecare din fiinţă. Dacă organele de simţ ar fi ca şi sistemul ritmic, am percepe lumea exterioară ca fiind într-o continuă stare de devenire.

Organele de simţ sunt ca o pictură atârnată pe perete. Sistemul ritmic se poate compara cu scena în care privim pictorul şi pânza sa în timpul, în momentele în care pictura apare. Pictura nu este încă acolo, dar devine din ce în ce mai vizibilă. Observaţia ne arată un proces continuu de devenire. Un lucru care a venit deja în existenţă rămâne în existenţă pentru un timp. Când studiem sistemul ritmic uman, plecarea, ieşirea din existenţă, procesul de descompunere, urmează imediat după procesul de devenire, de construire. Sistemul ritmic manifestă o pictură în proces de schimbare.

Activitatea de a percepe cu sufletul un obiect ce a devenit deja o pictură finită poate fi numită imaginaţie, pe când activitatea necesară pentru a înţelege o pictură în devenire este inspiraţia.

Din nou, este diferit atunci când luăm în considerare metabolismul şi sistemul de mişcare din organismul uman. Aici este ca şi cum am privi o pânză complet goală, nişte culori şi pensule şi un pictor care nu a început încă să picteze. Dacă vrem să înţelegem sistemul metabolic şi al membrelor, trebuie să avem acel fel de percepţie care are de-a face cu ceea ce percepem prin simţuri, tot atât cât au de-a face pânza goală, culorile nefolosite şi pictorul cu ceea ce apare în faţa noastră mai târziu ca pictură a artistului. Activitatea sufletului pentru a percepe la nivel spiritual partea din fiinţa umană care lucrează în metabolism şi în sistemul de mişcare este identică cu aceea prin care am putea avea experienţa picturii ce urmează să fie realizată, văzându-l doar pe pictor, pânza goală şi culorile nefolosite încă. Pentru a înţelege sistemul metabolic şi al membrelor, sufletul trebuie să exercite puterea intuiţiei.

Este necesar ca membrii activi ai Societăţii Antroposofice să atragă în acest fel atenţia cu privire la esenţa reală a ceea ce vine prin antroposofie. Trebuie să devenim atenţi nu numai la cunoaşterea care poate fi dobândită prin antroposofie, ci şi la cum ajungem să avem experienţa acestui corp de cunoaştere.

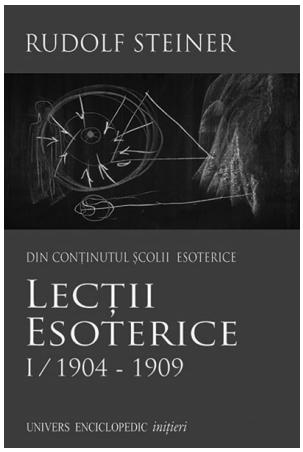

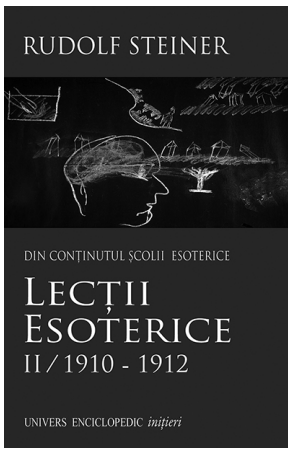

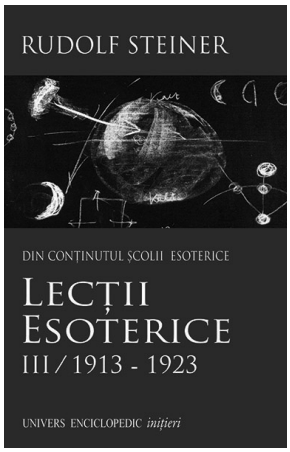

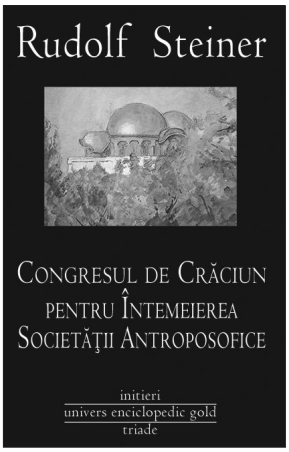

Poza, ceasul, trenul și șeful

Despre prizonierat

Verginia Petrovici

Şi-o fi închipuit Franz Kafka, însinguratul şi neînțelesul, că prin lucrările lui pline de un pesimism sumbru ne dă o lecție, peste vremi, despre cum să nu devii captiv într-o lume „ostilă" afirmării individualității, cum să trăieşti găsind misterul adevăratei întâlniri dintre oameni?

Recent, citeam în tren un articol intitulat „Fericire din aur fals – Corporatiştii", de Cătălin Apostol, din care citez: „Îi vedem uneori pe stradă, în maşini scumpe sau în *fast-food*, mereu spilcuiți, îmbrăcați în haine de *brand*, cu ceasuri strălucitoare, gesticulând încontinuu cu *hands-free*-ul la ureche. Par mereu ocupați, munciți de gânduri vitale, siguri pe ei, joviali, mândri de preocupările lor. Dau senzația că ştiu tot, că au răspuns pentru orice întrebare, că stăpânesc Universul. Ei sunt corporatiştii de azi, acei oameni aliniați impecabil, ca pe bandă rulantă, în malaxorul unor organizații la fel de reci şi impenetrabile ca şi clădirile în care sălăşluiesc. Şi totuşi, dincolo de chipurile mereu zâmbitoare ale acestor oameni aparent fericiți se ascund, de multe ori, drame nebănuite. Vieți amanetate, familii distruse, bucurii năruite, un stres infernal, surmenaj, insomnii, atacuri de panică, depresii ucigătoare, toate acestea din pricina unor exigențe şi presiuni samavolnice din partea unui sistem, dar şi dintr-o dorință nesăbuită a angajaților de a ajunge, parcă, într-un timp cât mai scurt, la bunăstarea supremă, la fericirea absolută."

Mi-a revenit astfel în minte discuția pe care o purtam odată cu elevii mei despre *Metamorfoza* lui Franz Kafka, nuvelă în care tânărul comis-voiajor, Gregor Samsa, se trezeşte într-o dimineață preschimbat într-un gândac uriaş, care priveşte în jur, gândeşte că de mult trebuia să fie în tren, se teme de ce va zice şeful arogant care stă cocoțat pe birou când vorbeşte cu subalternii şi-şi face socoteala că ar mai avea vreo 5-6 ani de robie ca să plătească datoriile familiei şi apoi să trăiască şi el liber. „Şi-apoi să vezi, ce mai viață!", exclamă el visător.

Soarta lui e îngrozitoare: moare în singurătate, flămând, cu o rană produsă de lovitura de mătură aplicată de propriul tată, care vede în el doar gângania şi care răsuflă uşurat când aceasta moare.

Dar dacă priveşti atent prin ochii uriaşului miriapod poți să înțelegi cum a ajuns el în captivitate, cum s-a produs metamorfoza treptat. Deasupra mesei „sta atârnată

fotografia ce-o tăiase deunăzi dintr-o revistă ilustrată şi o pusese într-o ramă frumoasă, aurită. Reprezenta o femeie cu căciuliță de blană pe cap şi cu un boa de blană la gât: femeia şedea drept şi întindea spre privitor un manşon mare de blană, în care îi dispărea întregul braț, până la cot".

E visul lui aurit de reclamă: odată cu blana poți căpăta şi femeia aceea frumoasă. Nu are nicio prietenă reală la care să se gândească, căci e prea sărac ca să găsească una care cere un aşa standard de viață. Şi ambiția lui este să ajungă acolo cu prețul renunțării la bucuriile simple şi a alergatului după câştig; plăteşte cu întreaga lui tinerețe.

Acesta e rolul reclamei: să creeze nevoi false, să manipuleze viața interioară, plantând acolo idoli care populează cerul speranței cu iluzii, nelăsând loc idealurilor. O reclamă „cinstită" prezintă produsul, cu calitățile lui, cu o poză sugestivă, te invită să-l cumperi pentru ceea ce este el, nu prin asociere sugestivă cu alte valori: o maşină luxoasă îți aduce şi o femeie frumoasă, un pahar cu lapte – nişte copii sănătoşi, o pastă de dinți –, o dentiție impecabilă, o gumă de mestecat, un deodorant sau un parfum aduce automat şi partenerul dorit...

Totul a început de la fabricanții americani de țigări, care au apelat la nepotul marelui psihanalist Freud ca să facă o reclamă la țigări, atrăgând noi clienți: populația feminină. Edward Bernays, într-o zi de iunie 1919, a ajuns în America, a adunat 100 de femei frumoase, le-a dat câte 50 de dolari, le-a pus câte o țigară în mână şi le-a cerut să mărşăluiască prin New York, ca la o demonstrație. A doua zi pozele din ziare apăreau sub genericul: „Femeile arată torțele libertății". Suficient ca vânzările să crească vertiginos în următoarele luni şi de atunci să facă tot mai multe victime. Este începutul reclamei moderne care asociază viața de porniri inconştientă (în acest caz, țigara ca simbol masculin al puterii, al falusului) cu un element-simbol pentru o valoare socială (Statuia libertății cu facla în mână).

Al doilea element semnificativ al textului kafkian este *trenul*: eroul e disperat că l-a pierdut pe cel de ora cinci dimineața şi se gândeşte: „Trebuie să mai îndur şi chinul voiajurilor, grija de a nu pierde legăturile trenurilor".

Am fost invitată la o prezentare de produse la o rețea internațională cu mari cifre de afaceri. Era ceva în stil american, „interactiv", colorat de pasionalitate, apelând la dorințele cele mai intime ale oamenilor: *Cine vrea să fie sănătos? Cine cumpără produse din supermarket? Cine vrea să aibă succes în afaceri?* Şi mâinile se ridicau automat, dar a fost un moment de derută când am ridicat şi eu mâna, o dată, contrar aşteptărilor, ca demonstrație că nu toți pot fi manipulați în felul acela meschin.

Întreb şi eu acum: câți dintre noi nu aleargă la o promoție, la o ieftinire de mărfuri, nu dă din coate ca să promoveze într-o funcție, nu luptă să prindă un post mai bine remunerat, să mai ia o diplomă, un certificat, nişte credite transferabile, să-şi facă relații sociale profitabile?

Nu-i o metaforă frumoasă, cea kafkiană, săritul dintr-un tren în altul, pentru acest mod de viață? Pânda permanentă de a prinde ceva mai „bun", frica unei pierderi iremediabile dacă „nu eşti pe fază", regretul de a nu fi fost suficient de ager să prinzi din zbor informația potrivită, toate aceste sentimente au consistența unor ființe ce ne populează lumea interioară, înrobindu-ne.

Şi care e consecința unui astfel de mod de a sări dintr-un tren în altul, decât că pierdem direcția în care doream să mergem şi ne duce sistemul unde vrea el, fără măcar să observăm acest lucru. Dacă avem norocul de a ne doborî o boală, un accident sau de a ne scoate din iureşul caruselului un şomaj, ce facem? Intrăm în disperare, căutăm soluții cât mai rapide ca să scăpăm de pacostea ce a dat peste noi, în loc să ne bucurăm că ni s-a dat şansa să privim la rostul alergăturii de până atunci şi să ne restructurăm interior, să ne revedem valorile, să ne evaluăm capacitățile, să muncim pentru a căpăta altele noi.

Lucrurile încep să se contureze tot mai evident, privind mesajul ce apare chiar din debutul nuvelei: *omul e prins în plasa consumului, prin reclamele care crează iluzia unui viitor prosper, prosperitatea condiționând fericirea, ca atare, sare dintr-un tren în altul, mereu cu sufletul la gură, nemaivăzând pe cei din jur cu adevărat, nemaifiind capabil să-şi creeze relații durabile şi profunde, iar deasupra capului său stă şeful.*

Într-adevăr, cu ierarhia socială nu te poți pune! Şeful e şef! Dar cum te raportezi tu la el stă în puterea ta să stabileşti. Eşti ascultător şi umil, gata să împlineşti toate ordinele idioate sau stai să te întrebi ce rost are ceea ce faci? Eşti tot timpul revoltat de ceea ce ai de făcut sau cauți un sens mai înalt, superior la activitatea respectivă? Dacă tot eşti pus de soartă într-o asemenea situație, ce ai de învățat?

O poveste spune că un călător se opreşte lângă un pietrar şi-l întrebă de ce face acest lucru. „Pentru bani", i se

răspunde. Întreabă pe un al doilea lucrător, iar acesta îi răspunde că o face pentru că e mândru că aparține unei bresle vestite pentru măiestria ei de a ciopli în piatră. În schimb, un al treilea îi spune că e bucuros să ridice o catedrală unde oamenii îl vor cinsti pe Marele Creator al lumii.

O altă istorioară vorbeşte despre un călugăr considerat de toți ca fiind lipsit de minte şi pus la toate treburile „murdare". Dar acesta în evlavia lui se ruga: „Aşa cum curăț eu aceste podele şi toalete şi Domnul Iisus Christos să curețe sufletul meu de păcate." „Aşa cum spăl eu vasele să limpezească şi Dumnezeu inima mea de gândurile rele." Şi povestioara spune că acest călugăr a căpătat iluminarea, ajutând pe mulți oameni să iasă din întuneric, aducând faima mănăstirii. E, de altfel, şi subiectul filmului lui Pavel Lunghin, „Ostrovul".

Tot despre sensul mai înalt pe care fiecare om îl poate da la ceea ce e obligat să facă vorbeşte şi Michael Ende in splendidul lui roman *Momo*. Măturătorul Beppo îşi făcea treaba cu multă dăruire, urmărind ritmul inimii, bucurându-se de micile detalii din peisaj, ajutându-şi prietenii, dar pierde orice tragere de inimă din momentul în care se hotărăşte să economisească timpul, să câştige mai mult în speranța de a o salva pe micuța lui prietenă.

O altă experiență interesantă despre căutarea sensului am avut-o la întâlnirea cu Linda Thomas, în vara anului 2008, când a vizitat şcoala Waldorf din Iaşi. Mulți oameni consideră curățenia o activitate frustrantă, nerăsplătită, o necesitate care-ți mănâncă timpul, o rutină obositoare. Cum putem să facem această muncă altfel? Cum putem curăța şi îngriji atât murdăria vizibilă cât şi cea invizibilă? Să nu ne „luptăm" cu murdăria, ci să învățăm să o transformăm, să descoperim cum poate această activitate să fie o cale spre propria noastră dezvoltare – curățenie şi ordine în spațiu, în gânduri, în opțiunile de viață – acestea sunt întrebările pe care ea le pune participanților la atelierele ei de lucru, cât şi celor care solicită serviciile firmei ei. (Elvețianca a înființat prima companie de curățenie în 1988, utilizând doar produse ecologice. E responsabilă de curățenia de la Goetheanum, Dornach, din 1993. Ține conferințe, *workshop*-uri de curățenie şi îngrijire, în întreaga lume.)

Revenind la lucrarea lui Kafka, în cele din urmă, ochii nefericitului erou se îndreaptă speriați spre *ceas*: un obiect care marchează mecanic, necruțător trecerea timpului, pentru mulți dintre contemporanii noştri cel mai urât accesoriu casnic, mai ales când sună luni dimineața deşteptarea. Un astfel de detaliu te face să-ți pui nişte întrebări fundamentale: De ce tot mai mulți oameni spun: „N-am timp"? De ce te simți aşa ostenit la sfârşitul zilei? De ce ai sentimentul că săptămâna trece în zbor? Dar mai ales de ce poți face liste întregi de activități şi „realizări" de-a lungul anilor, dar ai sentimentul inutilității, al vieții care ți-a scăpat printre degete?

Răspunsul l-a dat Michael Ende în romanul citat mai sus: cu cât doreşti să fii mai eficient, să economiseşti timpul, cu cât alergi mai mult, cu atât timpul se reduce, se închistează, deoarece timpul izvorăşte din inima fiecărui om şi o acțiune capătă valoare în timp numai dacă inima se leagă puternic de ea: cu bucuria sau tristețea ei. Şi numai dacă gândirea poposeşte asupra rezultatelor, căutând sensul mai adânc al lucrurilor. Tot ce este viu are şi un ritm specific de dezvoltare; cu cât un lucru e mai frumos cu atât timpul de gestație e mai lung. Vezi trandafirul micului prinț al lui St. Exupery. Timpul marcat de ceasuri e un timp mort, cel creat de inima omului e viu şi doar el se înveşniceşte.

Fotografia, trenul, şeful şi deşteptătorul – patru metafore care ne dau dimensiunea înrobirii noastre. Şi o lecție de viață: *nimic nu te poate face prizonier din afară, decât dacă te dai tu însuți legat împrejurărilor, prin faptul că nu ai învățat să-ți gestionezi potențialul de libertate cu care te-au înzestrat zeii cei buni.* Iar pierderea este cu atât mai mare dacă observi că acest mod de viață atrage după sine şi pierderea şansei adevăratei întâlniri cu cei din cercul destinului tău.

O călătorie prin cele 12 Nopți Sfinte

Sanda Dale

Înzestrată fiind de la natură cu un entuziasm şi o încredere în oameni care riscau să dezechilibreze rău barca, de-a-lungul anilor am căpătat doza necesară de neîncredere care să mă ajute să mă apropii de calea de mijloc şi să mai trec râul şi pe partea cealaltă. Din acest motiv, după ce în prima fază mă ia valul, trebuie să trec totul şi prin filtrul propriei experiențe pentru a crede cu adevărat. Cu alte cuvinte, nu cred până nu trăiesc, până nu viețuiesc, până nu mă cufund cu totul în acel lucru, ființă sau fenomen pentru a stabili o relație reală cu el. Aşa stă treaba şi cu cele 12 Nopți Sfinte, despre care multe am citit şi auzit, am şi făcut unele încercări de a mă apropia de ele, mai mult sau mai puțin reuşite pentru că premisele erau mai mult sau mai puțin îndreptățite.

Era anul trecut cam pe vremea asta când am citit indicațiile lui Rudolf Steiner către Herbert Hahn privind contemplarea celor 12 Nopți Sfinte. Şi mi-a venit aşa o dorință foarte mare ca de data asta să parcurg şi eu de-a-devăratelea acest drum. Repede mi-am dat seama că am mai început eu de-astea, dar fără prea mare rezultat, şi am stat serios să mă gândesc cum să fac ca de data asta să pot merge până la capăt. Ideea salvatoare s-a manifestat sub forma întovărăşirii cu cineva cu care să-mi fie drag să parcurg drumul şi de care să-mi fie totodată ruşine dacă nu mă țin de treabă. Am identificat persoana, am pus întrebarea şi am primit un răspuns pozitiv, am stabilit împreună condițiile şi am purces la drum cu entuziasm.

N-am să mă mint pe mine şi nici pe alții spunând că am ştiut la ce ne înhămăm sau că am avut aşteptări de vreun fel. Am început ca două copile, ținându-ne de mână şi pornind în necunoscut. Ne-am propus ca, pe parcursul celor 12 Nopți, în fiecare seară să ne luăm timp să ne cufundăm meditativ în cele date de Rudolf Steiner pentru acea Noapte şi să notăm impresiile, urmând ca a doua zi să le împărtăşim, împreună cu cele ce ni s-au întâmplat peste zi. Pe lângă asta, ne-am luat ca sarcină să facem retrospectiva ultimelor 12 luni (anul 2013), a ultimilor 12 ani şi prospectiva anului care urmează (2014): în fiecare seară un an şi o lună din urmă şi o lună din anul ce va să vină, urmate, de asemenea, de împărtăşiri.

Am început cu conştiinciozitate munca, fiecare cu treaba ei, întâlnindu-ne zilnic sau cel târziu la două zile în împărtăşirile care se întâmplau via internet. Recitind jurnalul acelor zile, mă cutremur dându-mi seama prin ce perioadă am trecut, a fost greu de la început până la sfârşit, procese sufleteşti complicate şi dureroase acompaniate de oboseală şi lipsă de somn s-au desfăşurat zi şi noapte fără încetare. Inițial am pus asta pe seama unor probleme ale mele. Însă după câteva zile am observat că i se întâmplau şi tovarăşei mele în esență cam aceleaşi lucruri, bineînțeles cu diferențele de nuanță individuale. În plus, cuvântul Nopții respective dat de Rudolf Steiner pe care îl descopeream seara la meditație era emblematic pentru ceea ce ni se întâmplase peste zi. Pe măsură ce înaintam în Nopțile Sfinte, drumul era tot mai greu şi tot mai serioase problemele pe care le întâmpinam în întâlnirea foarte intimă cu noi înşine şi una cu cealaltă. Toate lucrurile importante pentru fiecare dintre noi au ieşit la lumină în esența lor, cu chipul lor adevărat şi încărcătură emoțională maximă. Zilele erau pline şi nopțile fără prea mult somn, ajunsesem aproape la epuizare şi totuşi scriam în fiecare zi impresiile şi făceam retrospectiva, respectând cu sfințenie ceea ce ne-am propus şi încercând să fim detaşate în relatări. Acelea au fost momentele în care mi-am dat seama ce înseamnă să ai un tovarăş, care trebuie doar să fie acolo, nimic mai mult nu-i poți cere, pentru că e îndestul atât. Încet-încet am ajuns să ne dăm seama că treaba asta e foarte serioasă, că nu suntem singure pe drum, că destinele ni se unesc şi se țes împreună şi că împreună-țesem cu ceva aflat mult deasupra noastră dar în acelaşi timp foarte aproape. Porniri şi impulsuri şi țeluri şi fapte ale viitorului au început a se lega de toate ale trecutului prin ceea ce am îndrăznit din dorința noastră prezentă de a străbate acest drum. Timpul şi spațiul au căpătat o altă dimensiune şi o altă valență, pierzându-le pe cele

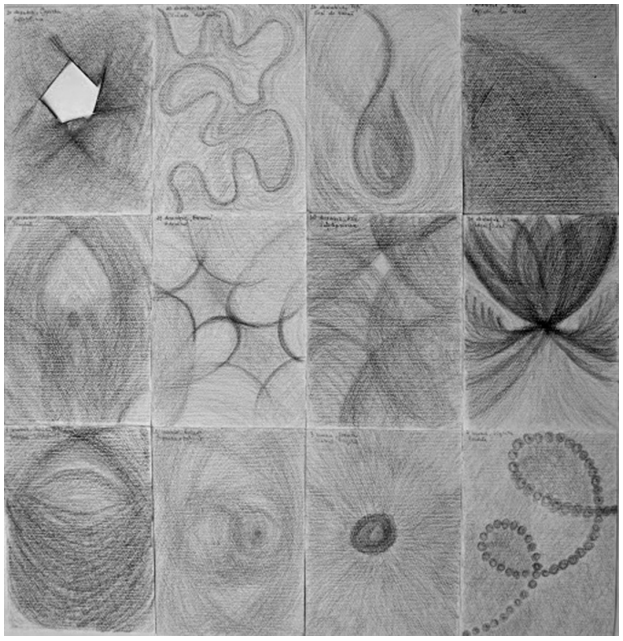

12 Nopti

ştiute. Odată cu asta, relația noastră a căpătat o altă semnificație şi tovarăşa mea a devenit prietena mea.

După a 13-a Noapte ne-am uitat în spate şi drumul a apărut deodată magic, eu una nu-mi închipuiam că aşa ceva este posibil, chiar dacă luăm în considerare cel mai mărunt aspect: faptul că am dus până la capăt jurnalul şi retrospectiva, respectiv prospectiva în care s-au adunat pagini aşa, ca de-un mic roman. Aşa ceva nu mi se mai întâmplase. Şi asta, ca de altfel nimic din tot ceea ce s-a întâmplat, n-ar fi fost posibil fără ea, fără tovarăşa şi prietena mea. Am învățat astfel încă o dată că împreună oamenii pot fi mult mai mult decât suma posibilităților lor adunate.

Din străduința pe drumul Nopților Sfinte, care pe alocuri mi-a amintit de „Povestea fără sfârşit" a lui Michael Ende, au rezultat 12 desene pe care le înfăşisez aici, după multă ezitare.

Bun... Au trecut Nopțile, au trecut şi sărbătorile şi acum ce facem cu toate astea? Desenele – le ard pentru că şi-au făcut treaba sau le fac un fel de calendar, ca să bucur prietenii? Viața mea – merge mai departe ca şi până acum sau încep să hotărăsc eu ce şi cum? Nici una, nici alta. Mi-am spus că desenele sunt mult prea personale ca să aibă o semnificație pentru ceilalți, dar pot să-şi îndeplinească mai departe sarcina pentru mine, devenind un calendar al meu pentru anul care vine, marcând poate mai puternic ceea ce mi-am propus şi făcându-mă mai atentă asupra a ceea ce mi se întâmplă într-o anumită perioadă din an. În ceea ce priveşte viața mea: tsunami! Nimic n-a mai fost ca înainte şi nici prea mare lucru n-am controlat. Toate s-au dat peste cap şi au trebuit a fi reconsiderate, de la relațiile cu oamenii până la modul în care gândesc şi mă exprim şi până la credință. Tot ce înainte ştiam şi mergea ca de la sine, trebuia dintr-odată făcut cu efort susținut, dar şi multe lucruri pe care nu le credeam posibile sau le credeam altfel posibile mi s-au arătat. M-am întâlnit cu mine aşa cum n-am mai făcut-o de mult, mi s-au materializat dorințe vechi dar am trecut şi prin iad şi m-am confruntat cu cele mai mari frici şi cel mai adânc întuneric. Se încheie acum cel mai greu, dar şi unul dintre cei mai frumoşi ani ai vieții mele. Cu siguranță anul în care am învățat cel mai mult din lupta şi drumul alături de mine însămi.

Ştiți ce a fost foarte interesant? Faptul că ceea ce proiectasem asupra anului 2014, stilizat în forma desenelor-calendar, s-a întâmplat într-o formă sau alta, respectând cursul anului aşa cum l-am imaginat, dar bineînțeles căpătând dimensiuni pe care n-am fost capabilă să le închipui şi profunzimi sau direcții nebănuite. Dintr-odată, ceea ce uneori mi se părea un clişeu, şi anume faptul că putem să ne luăm destinul în propriile mâini, a devenit foarte posibil, doar că s-a întâmplat cu totul altfel decât îmi închipuiam. Şi se întâmplă nu în sensul în care avem controlul desăvârşit a ceea ce urmează să fie, ci menirea noastră, dorul nostru cel mai adânc primesc forța şi capacitatea de a se exprima prin faptele noastre. E drept că într-un mod surprinzător, foarte creativ şi uneori plin de umor. Iar acest lucru trebuie să se întâmple aşa pentru că, în sine, preluarea frâielor vieții tale este un fapt înfricoşător, iar umorul şi creativitatea celor care ne ajută sunt esențiale pentru a nu ne pierde mințile, sau sufletul, sau voința de a merge mai departe. Toate frământările prin care am trecut m-au ajutat să înțeleg lucruri esențiale care înainte pentru mine erau doar cuvinte, pe care a fost nevoie să le trăiesc şi câteodată m-au adus în pragul neantului. Dar aşa cum în drumul prin Nopțile Sfinte am avut alături un prieten, drumul prin acest an mi-a dezvăluit Ființa care este cu noi şi va fi cu noi în toate timpurile şi fără de care nu suntem nimic, Marele Prieten, a cărui existență dă sens existenței mele şi a tuturor, fără ajutorul căruia nu aş mai fi azi aici.

Ce-am mai înțeles din acest drum al Nopților Sfinte? Că dacă avem curajul să facem acest pas nu neaparat necesar – în sensul că nu constituie pentru noi o necesitate stringentă, dar ştim totuşi în forul nostru interior că face parte din noi şi din destinul nostru – şi o facem cu suficientă hotărâre şi cu bucurie, cu sufletul deschis şi fără aşteptări, va urma o călătorie surprinzătoare către noi înşine şi către povestea faptelor vieții noastre viitoare şi trecute. Dar să nu uităm că acest drum va fi foarte greu de străbătut fără un tovarăş de nădejde care în final, dacă suntem norocoşi, ne va deveni PRIETEN.

Crăciunul – centru al unei ecologii spirituale

Dirk Kruse

Traducere: Laura Zaharia

„În preajma Crăciunului oamenii pot experimenta cele mai sfinte taine dacă pătrund în profunzimea întâmplărilor acestui timp."
(Rudolf Steiner, GA 158, 31 decembrie 1914)

Rudolf Steiner a oferit o nouă perspectivă diferențiată asupra întregii noastre existențe. O lume construită nu doar pe molecule, procese chimice şi biologice, ci pe relații între ființe şi faptele lor din lumea eterică şi sufletească, ce configurează exteriorul fizic.

Întreaga configurație este construită pe fundamentul prieteniei lui Dumnezeu, care poate fi simțită şi observată dacă inima noastră ne rafinează suficient percepția şi gândirea. Ființele elementale sunt îndreptate către casa lor cerească, iar a asculta şi a înfăptui din această ascultare a lor înseamnă crearea de configurații pe Pământul nostru.

Imagine ilustrând lucrul ierarhiilor cu noi în ecologia spirituală
Desen pe tablă de la cursul de
„Dezvoltare spirituală organizațională"

O singură ființă din domeniul pământului fizic a dobândit libertatea de a fi un intermediar creativ al ecologiei Pământului: omul, al cărui domeniu interior al ființei este – în înțelegerea lui Rudolf Steiner – centrul interior în care se reflectă pe sine întreaga natură.

Dacă privim schematic structura acestei ecologii spirituale, o putem pune într-o formă cum ar fi, de exemplu, următoarea: avem împrejurimi imense pătrunzătoare ale lumii dumnezeieşti care rostesc cuvântul creator al lumilor.

Acest cuvânt dumnezeiesc al lumilor lasă să curgă în existență gânduri, simțiri şi voire a lumilor; în lumea spirituală cea mai înaltă a imaginilor arhetipale, în domeniul mai jos al lumii spirituale a imaginilor arhetipale. Acest ultim domeniu este, de asemenea, exprimat fizic în întinderea Zodiacului.

Apoi totul este transportat în lumea fizică de aici prin lumea sufletească sau planul astral. Lumea sufletească mai înaltă, cu forța de dăruire a revelației, şi lumea sufletească mai joasă, cu forțele de preluare a antipatiei şi simpatiei. Ambele sunt reprezentate fizic prin domeniul cosmic al planetelor.

Fiecare planetă este expresia unui caracter sufletesc cu o conformație specială, în forme mai înalte sau mai joase

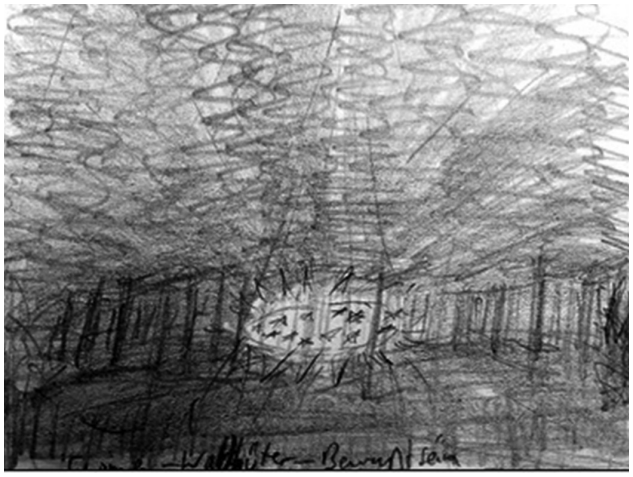

Apariția unei ființe elementale christice
– un responsabil al pădurii –
într-o percepție din timpul unei Nopți Sfinte – Schiță: D. Kruse

de expresie. Astfel, găsim aceste însuşiri pline de suflet în peisaje, tipuri de animale, de plante cu formele şi substanțele lor pline de caracter, care pot vindeca sau otrăvi. În concret, pe Pământ, cele care imprimă etericul şi fizicul cu forțe sufleteşti şi imagini arhetipale sunt ființele elementale, care îşi duc existența plină de suflet în lumea eterică.

O temă foarte interesantă a ecologiei spirituale este construirea de relații, coerență, interacțiune şi împlinirea rafinată de calități prin aceasta. Dacă observăm cum lucrează substanțele de vindecare sau cum funcționează preparatele biodinamice, distingem calități care conectează şi care dizolvă, şi care se aşază într-o coerență rafinată potrivită, astfel încât se realizează o relație sănătoasă între căldură şi răceală, între duritate şi blândețe, între ceresc şi pământesc, încarnare şi excarnare; acordarea rafinată este posibilă doar printr-un sentiment şi simț a ceea ce este necesar pentru ceva sau pentru cineva.

În domeniul pământesc social, putem avea terapeuți care pot afla ce necesități avem. Marele terapeut al lumii – Christos însuşi – este un maestru al observării, simțirii şi cunoaşterii necesităților noastre, şi mai mult decât atât; El a suferit şi suferă împreună cu noi. El ne spune: „Voi sunteți prietenii mei!”

Iar în experiențele spirituale, omul microcosmic poate experimenta prin intermediul legăturii dintre inima şi gândirea sa: lumea este plină de prietenia lui Christos pretutindeni. Această prietenie construieşte aici coerențele bune între lumi. Ființele elementale mai înalte aud aceasta: „la est, la vest, la nord şi la sud”. Şi spun, aud, văd aceasta niciodată mai aproape, mai clar şi mai aproape de inimă decât în perioada Crăciunului, când ființele Pământului primesc binecuvântare în fiecare an, iar omul devine inițiat – dacă aude şi vede precum ființele elementale, dar cu morala şi conştiința specifice omului.

După întoarcerea în interior din prima parte din noiembrie, înnobilarea şi receptivitatea de la sfârşitul lui noiembrie şi prima jumătate a lui decembrie, totul devine special. Iubirea lui Dumnezeu şi cuvântul lumilor curg prin domeniul Pământului în diferite moduri. Rudolf Steiner vorbeşte, de asemenea, despre caracterul profetic al acestora. Şi ne mai spune cum trebuie să mergem cu

MEDITAȚIE MUNCĂ MEDITATIVĂ	**IMAGINAȚIE**	**INSPIRAȚIE**	**INTUIȚIE**	**CARACTERISTICĂ**
Observarea calității întunericului fiecărei Nopți Sfinte	Impresia de forță din fața ochilor Substanță Consistență Vitalitate Dinamică Forma gestului Mişcare Ca lumină	Simțirea înăutru Simțind vitalitate Simțind caracter Simțind demnitate Intenție şi înțelepciunea unei demnități	Să persişti/stai în aceasta Să fii aceasta! Conştiență Înțelepciune Intenție?	În timpul revederii retrospectivei, reverberația practicii
1. noapte	etc.			

abilitățile noastre cele mai înalte şi cu întregul suflet în profunzimile împrejurimilor serioase, chiar dacă este întuneric, şi chiar printre pietre – acolo putând găsi tărâmul de aur al lui Christos, dacă mergem prin el cu sufletul şi conştiența deschise.

Între 17 şi 19 decembrie, în momentele apusului de Soare, putem chiar simți în exterior puternicul dor din natură pentru ceva ce este aproape, care apoi, crescând din 20 până pe 24, coboară într-o binecuvântare. În noaptea dinspre 24 către 25 are loc inițierea, rareori conştient – Sinea superioară se uneşte cu noi. Creația eternă şi eternitatea creatoare sunt perceptibile în această noapte într-un dom imens, deasupra şi împrejurul nostru. Apoi curgerea în jos creşte mişcător, până la deschiderea şi binecuvântarea specială din noaptea din ajunul Anului Nou, de pe 31 decembrie până pe 1 ianuarie. În această noapte, putem înțelege inițierea în cele mai noi revelații, până în detalii. În mod deosebit aici este nevoie de perioade mai lungi de conştiență pentru aceasta, astfel că o plimbare inspirativă este de mare ajutor.

O foarte puternică experiență este posibilă dacă observăm calitatea fiecărei Nopți Sfinte – de exemplu, de la fereastră, înainte de a merge la culcare.

Începând cu 1 ianuarie, revărsarea, curgerea în jos se preschimbă într-o eliberare – trebuie să integrăm acum aceste daruri de sus în spațiul pământesc orizontal – în spațiul spiritual, sufletesc, eteric şi fizic.

Aceste mari şi minunate procese ale întregului organism al Pământului, dintr-o emisferă, o dată pe an, aduc noul în multe feluri în domeniul Pământului – astfel, în semințe, în inimi, în comunități. Şi este evident cât de central este omul în acest proces spiritual ecologic, dacă îşi acordă timp suficient „să asculte". Timpul nostru de acum, din aceşti ani, din curentul antroposofic şi din alte

Apariția unei ființe elementale christice – un responsabil al pădurii – într-o percepție din timpul unei Nopți Sfinte – Schiță: D. Kruse

curente treze, este un timp al învățării mai clare a acestei ascultări inspirative – până când curentul primit în conştiență, în inimă şi în voință aduce gânduri, atitudini, cuvinte şi fapte înnoite de la fiecare din noi în lume!

Ascultarea noastră în timpul Nopților Sfinte poate avea o mare însemnătate pentru munca noastră, pentru sufletul poporului nostru şi pentru conştiența de azi: „... sărbătoarea Crăciunului va fi celebrarea unui eveniment actual. [...] Trebuie să devină o noapte inițiatică pentru ceea ce omul experimentează chiar în timpul prezent ca pe o naştere. Atunci, aceasta (naştere) se imprimă cu adevărat în noua noastră devenire istorică ...." (Rudolf Steiner, GA 209, 25 decembrie 1921).

Gripa
Tratamentul gripei cu medicamente WALA

Meteoreisen Globuli/Meteoreisen Inject şi Gelsemium comp.

Dr. med. H. H. Vogel

Traducere: Daniela Lazăr

PATOLOGIE

Gripa sau „guturaiul" este una dintre cele mai frecvent diagnosticate boli. Diferențierea precisă dintre adevărata gripă (demonstrată prin identificarea virusurilor gripale de tip A, B sau C sau a variantelor lor) şi numeroasele „răceli" (care sunt numite tot gripă) este de o importanță secundară. Chiar şi în spital, un astfel de diagnostic diferențial are o semnificație mică, de vreme ce nu există o terapie chimică specifică pentru tipul fundamental de boală numită gripă. Tratamentul alopat se limitează la un simplu tratament simptomatic al multiplelor complicații posibile, cum ar fi: bronşita, sinuzita frontală şi maxilară sau otita medie.

Gripa se poate transforma în pandemii uriaşe, ce afectează aproape o țară întreagă sau o regiune mare a Pământului (pandemia europeană din 1918/1919) ori înaintează pas cu pas (cum a fost cazul guturaiului asiatic), dar apare şi endemic sau în mici epidemii anuale, ce includ răceli mai mult sau mai puțin inofensive. Toate aceste manifestări diferite demonstrează că diagnosticul gripei cuprinde un fenomen arhetipal de boală.

Gripa afectează întreaga ființă umană. Faptul că sunt implicate aproape întotdeauna căile respiratorii nu indică în niciun fel că gripa este o boală specifică a faringelui, laringelui sau a bronhiilor. Faringita, laringita şi bronşita indică faptul că organismul respirației – şi cu acesta elementul sufletesc al simțirii – este smuls în afara relației armonioase cu organismul ca întreg, astfel că efectele activității sale sunt patologice. Această activitate excesivă afectează întregul sistem respirator, mai întâi apărând uscăciunea mucoaselor, apoi inflamația, şi în cele din urmă – în pneumonia gripală – modificări necrotice în țesutul mucoaselor. Din prima zi, temperatura poate urca frecvent până la 38-39°C, asociată cu frilozitate, iar dacă nu apar complicații, ea scade treptat, pe parcursul a 3-4 zile. Simptomele legate de căile respiratorii se limitează apoi la senzația de zgârietură-gâdilătură în gât şi la tuse iritativă. Legat de aceste fenomene, sistemul nervos – purtător al vieții de senzație şi conştiență – începe să domine în întregul organism, în domeniul proceselor pur vegetative ale sistemului metabolic, în domeniul circulației sângelui şi, mai presus de toate, în muşchii voluntari. Acest lucru se resimte prin senzația generală de boală, de epuizare, cu dureri în întreaga musculatură a membrelor, asociate cu senzația de greutate în membre, durere şi slăbiciune în special în regiunea sacrală dar şi în întreaga regiune a spatelui şi o completă lipsă a motivației, cu tendință la depresie, toate acestea, în cadrul unui tablou deosebit de sărac în semne fizice. Senzația generală de boală poate începe din perioada de incubație (1-3 zile), anunțată de o stare nedefinită de indiferență, apatie. Toate aceste fenomene sunt cele care conturează caracterul foarte general, dar arhetipal, al gripei. Atunci când cercetăm patogeneza gripei, găsim că simptomele generale, cât şi eficiența terapiei cu Phosphorus-Ferrum-Silicea, ca şi acțiunea profilactică şi terapeutică a sucurilor bogate în vitamine, ne indică toate un „metabolism al luminii"

slăbit, insuficient. Scurtarea perioadei de lumină în timpul lunilor de iarnă conduce la o diminuare a puterii formatoare a sistemului nervos.

Din această prezentare ar trebui să rezulte cât mai clar faptul că, în ceea ce priveşte gripa, nu putem vorbi de o boală specifică de organ (simptomele renale sunt rareori asociate cu excreție de proteine şi nu joacă un rol semnificativ; apariția anginei în gripă este deja o complicație ce urmează gripei). În orice caz, putem vorbi de trei tipuri de gripă:

Gripa cu simptome nervoase – „Head flu"

Gripa cu simptome cardiovasculare – „Heart flu"

Gripa cu simptome gastrointestinale – „Intestinal flu"

Dacă privim toate acestea, având în vedere organizarea întreită a organismului uman putem vedea în ce măsură sunt afectate fiecare din aceste trei sisteme: sistemul neurosenzorial, sistemul ritmic (respirația şi circulația) şi sistemul metabolic-motor, în totalitate şi în ceea ce priveşte funcția lor principală.

Gripa cu simptome nervoase: simptomele inițiale pot fi cefalee violentă, iritație meningeală, presiune crescută a lichidului cerebrospinal (LCR) şi creşterea numărului de celule în LCR, ducând la o adevărată encefalită sau la o polinevrită periferică. Trebuie menționat că tabloul clinic al poliomelitei, o aşa-numită boală virală, are o mare asemănare cu formele meningeale sau encefalitice de gripă.

Gripa cu simptome cardiovasculare: simptomele includ insuficiență cardiacă şi circulatorie, insuficiență vasculară periferică (paloare extremă, uneori colorație lividă, cu roşeață congestivă a buzelor). Poate apărea colapsul circulator, mai ales atunci când se manifestă bronhopneumonia ca şi complicație a gripei. Simptomele ulterioare sunt scăderea tensiunii arteriale, miocardită, rar endocardită şi pericardită, afectare toxică a capilarelor, cu puls slab şi neregulat. Infarctul miocardic este o posibilă complicație, indusă de îngroşarea toxică a intimei arterelor coronare.

Gripa cu simptome gastrointestinale: simptomele includ vomă, diaree cu pierdere mare de lichide, uscăciune a regiunii gastrointestinale, meteorism, colică.

Meteoreisen Globuli, Meteoreisen Inject şi Gelsemium comp. sunt remediile care au fost create pornind de la concepția fundamentală despre gripă, prezentată mai sus. Ele se completează reciproc în acțiunea lor în cadrul proceselor patologice din cele trei domenii funcționale ale ființei umane.

Rezumat privind acțiunea terapeutică

Meteoreisen	**Glob.**	**Amp.**
Meteoreisen	D12	D12
Phosphorus	D6	D6
Quarz	D12	D12

Meteoreisen (*Ferrum sidereum*) stimulează procesele fier din sânge, întărind astfel puterea de încarnare a organizării Eului, care este slăbită în gripă (simptomele psihice, scăderea tensiunii arteriale). Se poate observa o rapidă ameliorare după o injecție cu

Fier meteoritic

Meteoreisen D12; la fel şi în cazurile cu simptome de epuizare ce corespund tabloului homeopatic al remediului Ferrum.

Phosphorus intensifică efectul fierului meteoric împotriva epuizării sistemului nervos. Fosforul potențat este un important remediu, care ajută în procesul de încarnare (de exemplu, în rahitism şi în neurastenie). Apariția compuşilor fosforului în organism (de exemplu, în cadrul metabolismului intermediar al carbohidraților) este un indicator pentru activitatea Eului. Fosforul stimulează „metabolismul luminii" în organism, prin aceasta tonificând sistemul circulator. Astfel că putem vorbi de efectul benefic al fosforului asupra inimii şi circulației, de exemplu, în epuizarea nervoasă.

Quarz-ul îşi exercită acțiunea terapeutică în întreaga periferie, în domeniul organelor de simț şi mai ales al ochilor şi al pielii. Slăbirea percepției senzoriale şi a conştienței sunt simptome ale gripei, împreună cu o epuizare generală rapidă şi tendință la migrene şi amețeală sau leşin. Toate acestea sunt favorabil influențate de către silicea înalt potențată.

Gelsemium comp.	**Glob.**	**Amp.**
Gelsemium e rad.	D3	D3
Gelsemium e rad.	D15	D15
Bryonia e rad.	D3	D3
Vivianite	D8	D8

Gelsemium e rad.

Rizomul este partea din care se obține acest remediu. Ca toate preparatele obținute din rădăcini, el are o legătură farmacodinamică directă cu sistemul nervos. Acest lucru se exprimă clar prin simptomele care apar în intoxicația cu Gelsemium: paralizie (începând din zona nervului glosofaringian), tulburări vizuale, somnolență, toropeală şi congestie cerebrală cu cefalee severă. Apare adesea şi o senzație de expansiune în cap (situație ce apare şi în şoc sau comoție cerebrală. Frecvent, în complicațiile gripale, congestia difuzează la sinusurile paranazale. Gelsemium este indicat şi în această situație. Simptomele intoxicației cu Gelsemium includ paralizie toxică şi miocardită toxică (a se compara cu complicațiile formelor cerebrale şi circulatorii de gripă). Gelsemium este remediul cel mai indicat pentru forma cerebrală de gripă. În Gelsemium comp., el se află în două potențe diferite, D3 şi D15, având astfel o acțiune extinsă atât asupra sistemului nervos central (potența înaltă), cât şi asupra ariilor deservite de către nervii periferici ai musculaturii voluntare şi involuntare (potența joasă) şi în cadrul organelor sistemului ritmic (musculatura respiratorie şi a inimii).

Bryonia e rad.

Bryonia are un proces floare şi un proces tulpină slab dezvoltate, dar ea are o rădăcină puternică, suculentă. Rădăcina este partea utilizată pentru a obține acest remediu. Amprenta Bryoniei sunt procesele lichidiene patologice (uscăciune şi hipersecreție, formare de exudat şi transsudat) la nivelul mucoaselor căilor respiratorii şi în membranele seroase ale organelor. Indicațiile pentru Bryonia sunt: bronşită uscată, tuse iritativă, procesele exudative ce pot conduce la congestia seroasă din bronhopneumonie şi pleurită umedă sau uscată. Bryonia este remediul pentru complicațiile căilor respiratorii.

Vivianite

Vivianitul este un fosfat natural de fier. El contribuie la acest medicament – Gelsemium comp. – în acelaşi fel în care acționează Meteoreisen şi Phosphorus în medicamentul descris anterior, adică susținând respirația şi circulația. Elementul teluric al fierului din Vivianite îi conferă o relație specială cu plămânii. Combinația cu Phosphorus a acestui fier îi dă posibilitatea să lucreze profilactic şi terapeutic împotriva pneumoniei, care este o complicație serioasă a gripei.

În concluzie, putem spune că Gelsemium comp. este un medicament tipic pentru gripă. Când este administrat prompt şi consistent, el scurtează durata bolii şi împiedică apariția complicațiilor.

TERAPIE

În cazurile acute şi în bronhopneumonie se administrează injectabil subcutanat în treimea medie a braţelor câte o fiolă pe zi Meteoreisen Inject şi o fiolă Gelsemium comp. După ce apare ameliorarea stării generale, administrăm aceste injecţii alternativ, o zi una, o zi cealaltă.

Conţinutul fiolelor poate fi administrat şi oral (sublingual). Lichidul este ţinut sub limba cam un minut şi apoi este înghiţit.

Globulele pot fi folosite mai ales pentru copii, câte cinci globule alternativ din oră în oră dintr-un medicament şi din celălalt. După 2-3 zile administrăm ambele medicamente de trei ori pe zi, peste alte câteva zile de două ori pe zi, apoi oprim.

COMPLICAȚIILE GRIPEI ȘI TRATAMENTUL LOR

Afectare cardiacă şi circulatorie

Oleum camphoratum comp.: 1 ml intramuscular 1-2 ori pe zi

Primula comp şi/sau **Adonis comp.**: câte 5 globule la 1-2 ore şi/sau 1 ml injectat subcutanat.

Bronşită şi bronhopneumonie:

Pulmo/Tartarus stibiatus II sau **Pulmo/Vivianit comp.:** injectabil sau de băut

Oleum camphoratum comp.: 1 ml intramuscular 1-2 ori pe zi

Plantago Bronchialbalsam: aplicat pe piept

Ulei de rozmarin şi ulei de lămâie – compresă pe piept şi pe gambe.

Sinuzită şi otită medie

Lachesis comp. şi **Silicea comp.:** câte 1 ml subcutanat în partea de sus a braţului zilnic sau alternativ şi/sau câte 5 globule alternativ din oră în oră

În cazuri cronice: **Echinacea/Argentum** injectat subcutanat între omoplaţi o dată pe săptămână

Pentru otită medie, pe lângă cele de mai sus: **Levisticum e rad D3,** câte cinci globule din oră în oră şi **Aconit comp Ohrentropfen** urmat de **Levisticum Ohrentropfen.**

Flegmon amigdalian

Lachesis comp şi **Silicea comp.:** câte 1 ml subcutanat zilnic în unghiul dintre andibulă şi gât

Apis Belladonna cum Mercurio şi **Lachesis comp.:** câte cinci globule aternativ din oră în oră

Comprese la gât cu ulei de rozmarin şi lămâie

Siropurile din măceşe, scoruşe, cimbru, patlagină au efect bun în răceli. **Siropul din flori de soc** este foarte bun pentru stimularea eliminărilor prin rinichi şi piele.